Edizione per l'estero — Inozemska izdaja

Leto LXXI | Štev. 145 a | V Ljubljani, v torek, 29. junija 1943-XXI | Spedizione in abbonamento postale — Poštnina plačana v gotovini | Prezzo - Cena L 0.80

Naročnina mesečno 18 Lir, za inozemstvo 31.50 Lir • nedeljska izdaja celoletno 34 Lir, za inozemstvo 65 Lir. Ček. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate. Podružnica: Novo mesto.

SLOVENEC

Abbonamenti: Mese 18 Lire. Estero, mese 31.50 Lire. Edizione domenica, anno 34 Lire. Estero 65 Lire. C. C. P.: Lubiana 10.650 per gli abbonamenti, 10.349 per le inserzioni. Filiale: Novo mesto.

Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana. Telefon 4001—4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Vojno poročilo št. 1129

Napad na Bizerto

Trije sovražni stroji uničeni

Glavni Stan italijanskih Oboroženih Sil objavlja:

Neka naša letalska skupina je v Bizerti uspešno napadla pristaniške naprave in ladje v sidrišču.

Sovražno letalstvo je včeraj popoldne metalo bombe in zažigalna sredstva na Gerbini (Catania), kjer je imelo prebivalstvo nekaj izgub, preteklo noč pa na Reggio Calabria, in na nekatera manjša središča v tej pokrajini, kjer ugotavljajo žrtve ter škodo.

Obrambno topništvo v Reggiu je sestrelilo dva stroja. Še eden je bil uničen v boju z nemškimi lovci na južnih obalah Sicilije.

Krajevni boji na vzhodu

Sovražnik je bil odbit pri Demidovu in pri Velikih Lukih - Dnevni in nočni letalski napadi na sovražne cilje

Hitlerjev glavni stan, 28. junija. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja:

Krajevni sovražnikovi napadi na področju vzhodno od Demidova in pri Velikih Lukih so bili zavrnjeni. Na ostalih odsekih vzhodnega bojišča je dan v splošnem potekel mirno.

Dnevni in nočni napadi letalstva so bili usmerjeni na železniške cilje v zaledju sovražnika.

V popoldanskih urah dne 27. junija t. l. je oddelek 60 angleških bojnih in lovskih letal na morju pred Schevenihgenom napadel nemško spremljavo. Sovražni oddelek je bil razkropljen in pri tem sestreljenih 9 letal. Spremljava je z neznatnimi poškodbami prispela v svojo namembno luko.

Berlin, 27. jun. AS: Iz pooblaščenega vira se doznava, da so nemške čete v pasu lagun na kubanjskem mostišču spet vrgle proti severu Sovjete po hudih bojih. Očiščevanje zasedenega ozemlja je še v teku. Vzhodno od Harkova so bili boljševiki, ki so včeraj poskušali vdreti v nemške postojanke, z naglimi udari povsod odbiti. Dva ofenzivana izpada južno od Šlisselburga sta bila prav tako zavrnjena z velikimi izgubami za sovražnika. Sovjeti, katerih sile so znašale tu dober bataljon, so izgubili pri tem napadu 250 mrtvih. Nemška letala so 26. junija uničila številne čolne za oskrbovanje na lagunskem področju kubanjskega mostišča in so razen tega z uspehom napadla sovražna letališča na južnem odseku bojišča, pri čemer so izločila iz borbe z osredotočenimi napadi oskrbovalnih letal več sovražnih baterij na področju gornjega teka Donca. Razen tega so preteklo noč bombardirala industrijske cilje na področju izliva Volge. Doznava se sedaj, da so nemška brza letala na skrajnem severu vzhodnega bojišča potopila včeraj dve sovjetski obalni edinici in hudo poškodovala sovražni motorni čoln.

Iz »Odredbenega lista« PNF

Rim, 28. junija. AS. Odredbeni list fašistovske stranke objavlja: Zastopstvo fašistovske stranke pri ustaški stranki je izpolnilo svojo nalogo. Fašist Luigi Fiocca, predsednik tega zastopstva, je imenovan za zastopnika fašistovske stranke pri italijanskem poslaništvu v Zagrebu ter je njegova naloga, vzdrževati zveze z ustaško stranko. Fašist Carlo Balestra iz Mottole, bivši voditelj zastopstva fašistične stranke pri ustaški stranki, je imenovan za glavnega nadzornika GIL-a. Fašistinje Ambrosio Maria, Bragaglia Alfonsina, Cavalleri Lia, De Filippis Ana, Elmi Marialuigia, Maggiotto Marcella, Patti Marianna, Pescarini Caterina, Rastelli Laura ter Vincenzoni Alma pa so imenovane za nadzornice GIL-a.

Minister Biggini v Zagrebu

Delo Zavoda za italijansko kulturo v Zagrebu

Zagreb, 28. jun. AS. Iz Budimpešte je prispel v Zagreb italijanski minister za ljudsko vzgojo prof. Biggini, ki ga spremljata minister De Cicco in senator prof. Giuliano. Na železniški postaji so ga sprejeli italijanski kr. poslanik z osebjem poslaništva, generalni konzul ter drugi zastopniki oblasti, od hrvaških zastopnikov pa so bili navzočni prosvetni minister, zunanji minister in državni podtajnik za zunanje zadeve, glavni tajnik ustaškega gibanja in drugi. Častno stražo so pri tej priliki imeli oddelki Črnih srajc, hrvaške vojske ter mladinskih in ustaških organizacij.

Kmalu po svojem prihodu je imel minister Biggini prisrčen razgovor s Poglavnikom, ki ga je pridržal skupno z ministrom De Ciccom, senatorjem Giulianom in spremljevalci na kosilu.

Minister Biggini bo imel za svojega bivanja v Zagrebu važne razgovore s hrvaškimi osebnostmi za še tesnejšo povezanost italijanske in hrvaške kulture.

Ob navzočnosti ministra Bigginija, predsednika italijanskega kulturnega zavoda za Hrvaško, ministra De Cicca in številnih zastopnikov italijanskih in hrvaških oblasti, je imel senator Giuliano včeraj popoldne v Zavodu za italijansko kulturo predavanje pod naslovom »Usmerjenost in značaj italijanskega izročila«. V njem je podal bistvene poteze italijanske zgodovine in jih razložil s politično-filozofskega stališča. Poudaril je zlasti vzore rimske omike, katerih se je oprijela fašistična revolucija, ter poudaril večna temeljna načela te omike, ki je znala preživeti tudi najtemnejše in najvihernejše dobe.

Italijanski kulturni zavod je spričo uspehov, ki jih je dosegel z italijanskimi jezikoslovnimi in književnimi tečaji, nagradil s knjigami in diplomami tečajnike, ki so z odličnim uspehom končali letošnje akademsko leto. Slovesnost podelitve teh nagrad je bila včeraj ob navzočnosti italijanskega ministra za ljudsko omiko, predsednika italijanskega kulturnega zavoda, ministra Attilija De Cicca, ravnatelja Italijanov v tujini prof. Giuliana, italijanskega poslanika v Zagrebu Casertana, generalnega konzula Canina in drugih. Od hrvaških zastopnikov so bili navzočni prosvetni minister Starčević, častni podpredsednik zavoda ter kakih tisoč tečajnikov in članov zavoda.

Prof. Alfredo Grillo je imel pri tej priliki obsežno predavanje, v katerem je razložil dosedanje uspehe, ki jih je Zavod za italijansko kulturo dosegel. Med drugim je povedal, da je bilo v pravkar končanem letu v Zagrebu in drugod po Hrvaškem 321 tečajev, poleg tega pet tečajev za voditelje, funkcionarje in akademičarke ustaškega gibanja, včlanjene v fašistovsko stranko, ter nešteto predavanj in kulturnih prireditev, koncertov, na katerih so nastopali italijanski in domači umetniki, radijskih razgovorov, predavanj na zagrebški ljudski univerzi in drugod. V tečaje zavoda je bilo v preteklem letu vpisanih nad 7600 ljudi. Svoje predavanje je končal z željo, da bi zavodovo delo tudi v bodoče rodilo velike sadove in da bi oba naroda, italijanski in hrvaški, živela tudi v duhovnem sožitju.

Za njim je spregovoril minister Starčević, ki se je zahvalil vsem za sodelovanje pri italijanskem kulturnem zavodu, potem pa je povzel besedo minister Biggini, ki je med drugim dejal, da se na podlagi medsebojnih kulturnih vezi med obema narodoma ustvarja v obojestransko korist sodelovanje, ki bo potrebno v jutrišnji Evropi. Takšno sodelovanje — je končal svoja izvajanja, bo možno le med narodi, ki drug drugega poznajo in se čutijo tudi na kulturnem polju drug drugemu blizu. Združeni smo v tem boju, v katerem moramo zmagati, če hočemo ohraniti skupno rimsko, latinsko in evropsko izročilo.

Minister Biggini je s vojim spremstvom potem obiskal še Fašistovski dom, kjer je italijanska šola, fašijo »A Mussolini« in sedež GIL-a, ter zagrebško Akademijo znanosti.

Italija je pripravljena

Madrid, 28. junija. AS. Španski listi pišejo o velikih izgubah, katere je prejšni teden zadala Italija angleško-ameriškemu letalstvu ter mornarici. Italija je vojaško in duhovno popolnoma pripravljena odgovoriti na vsak vdorni poskus. Angleška propaganda, ki je skušala povzročiti nezadovoljstvo v Italiji, je žalostno propadla. Italijani so odbili vse anglosaške laži, očitke kakor tudi vse vabe. Številke, katere je direktorij fašistične stranke predložil Duceju, kažejo, da sile fašistovske stranke stalno naraščajo in posvečujejo požrtvovalnost članov in hierarhov, junaško padlih v vojni. Te številke govore o žrtvah brez pridržka ter o brezmejni veri, ki imajo absolutno vrednost. Isti listi pripominjajo, da roparska zavezniška letalska ofenziva niti malo ni zlomila morale in obrambne sposobnosti italijanskega ljudstva, ki je odločeno za borbo do zmage.

Lizbona, 28. junija. AS. »Manchester Guardian« objavlja uvodnik pod naslovom »Italijanski odpor«. V njem pravi: »Dobro bi bilo popraviti številne glasove, češ da se Italija ne bi dolgo borila, ako bi bila napadena, oziroma da se nahaja pred notranjim zlomom. Vse, kar točno vemo, je, da se fašistični režim zelo trudi navdušiti prebivalstvo za največji odpor in da bi bili Italijani res čudni, ako ne bi odgovorili na ta poziv. Po drugi strani pa vemo, da je na vsakem delu sveta zelo malo mož ter zelo malo žena, ki ne bi z vso dušo branili svoje zemlje. Tudi zadnji boji v Severni Afriki niso pokazali, da se Italijani ne bi borili ali da ne bi imeli volje boriti se tako dobro kakor Nemci. Italijane vzpodbuja k borbi zavest, da skušajo zavezniki uničiti ne le fašistični sistem, ampak tudi Italijo in njene državljane.«

Prvi resnično »odbit« letalski napad

Ameriška letala niso mogla nad Bremen - Nemška protiletalska obramba zelo izpopolnjena

Berlin, 28. junija. V Berlinu poročajo, da je v soboto popolnoma izpodletel napad ameriških bombnikov na severno Nemčijo: nobeno letalo ni moglo prileteti na cilj, ki je bil Bremen. Pravočasno napadeni od nemških lovcev so morali napadalci na slepo zmetati svoje bombe na polje. Prvič v tej vojni se je zgodila senzacija, da je bil letalski napad v pravem pomenu besede »odbit«. Nasprotnik je bil osupel nad tem sramotnim porazom. Bajno število nemških lovcev, za katere Amerikanci trdijo, da so jih pri tem napadu sestrelili, je čudna iznajdba, s katero bi radi zmanjšali svoj poraz. Resnica je, da ni bilo sestreljeno niti eno nemško letalo. Amerikanci pa so izgubili 23 bombnikov. Lep uspeh je dosegla obramba tudi ponoči. Nočni lovci so nad Porurjem sestrelili 30 bombnikov. Videli bomo — je dejal nemški vojaški govornik — kako dolgo si bodo Angloamerikanci dovoljevali tako velike letalske izgube.

Nemški tisk še vedno na veliko razpravlja o letalskem terorizmu. Pripominja se, da bombardiranje Porurja dejansko ni vojna proti vojni industriji. Niti to ni res, da bi bile zadete tiste stanovanjske hiše, ki so najbolj blizu tovarn. Res je ravno obratno. Včasih je zadeta kaka tovarna, ker se nahaja sredi stanovanjskih hiš. To je torej ravno nasprotno od tega, kar se dogaja, kadar nemško letalstvo napada angleška središča. Pripominjajo tudi, da nasprotniki nekaj časa že v povečani meri uporabljajo fosfor, ki ga Nemčija nikdar ni uporabljala. Vse to po večini je sovraštvo prebivalstva in seveda tudi neusmiljenost nemških represalij.

Tudi Balkan ima obrambni zid

Berlin, 28. junija. Angleži in Amerikanci nadaljujejo svoje letalsko barbarstvo. Pri zadnjih napadih na Nemčijo so sovražni letalci poleg razdiralnih in zažigalnih bomb metali tudi posebne bombe, napolnjene s fosforjem, ki je, kakor znano, zelo vnetljiv. Ko se bomba razpoči, leti fosfor na vse strani ter spremeni v bakle vse stvari in vse bitja, katerih se dotakne in jih zažge. Ta nesramnost je že nešteta v vrsti nesramnosti, zagrešenih od lažnih zagovornikov človečanstva. Toda kmalu bo odbila ura obračuna.

Poleg komentarjev o velikem številu sestreljenih sovražnih letal v Nemčiji, se nemški tisk bavi tudi s sovražnimi načrti za napad na Evropo. Razni listi pišejo, da se zdaj že lahko govori ne le o zahodnem zidu, ki brani celino od Narvika do španske meje, marveč tudi o južnovzhodnem zidu. Os je zadnje čase mnogo storila, da je pripravila Balkan za zmagovit odpor pred morebitnimi angleško-ameriškimi napadi. Številne utrdbe so vstale na južnovzhodnih obalah, pa tudi na Egejskih otokih je veriga predstraž, ki ščitijo bolgarsko in grško obalo. Bolgarske oborožene sile so dobile boljše orožje, prav tako tudi hrvaške. Obstoja tudi zelo udarna albanska armada, številne italijanske in nemške divizije pa prav tako stražijo evropski jugovzhod, ne da bi njihova navzočnost oslabila Italijo ali Nemčijo na drugih bojiščih.

Vsemu temu je treba dodati še uničenje uporniških in partizanskih krdel v Črni gori, na katere je sovražnik računal kot na zelo nevarno peto kolono za os. Uničene so bile tudi nezakonite tolpe med grškimi gorami. Očiščene so bile razne balkanske države, ki so se rešile agentov v službi Angloamerikancev. Notranji položaj v balkanskih državah je miren, njihova obramba zagotovljena. Sovražniku preostane za pot na Balkan Turčija, tega pa Turčija ne bo dovolila.

Na Krimu že žanjejo

Berlin, 28. junija. AS. Iz Melitopola se je izvedelo, da na Krimskem polotoku že žanjejo in da je letošnja žetev zaradi ugodnih vremenskih razmer zelo bogata. Žetev se je začela zadnje dni in pravijo, da bo za več tisoč ton boljša od lanske.

Nezadostna prehrana v Rusiji

Basel, 28. junija. AS. »Basler Nachrichten« se v obširnem uvodniku bavijo z vprašanjem o sovjetski prehrani. List piše, da so živila v Rusiji zelo pičla ter dodaje, da je to pač razumljivo, saj so velike izgube žitorodnih pokrajin morale občutno vplivati na prehrano ruskega prebivalstva tembolj, ker gre po večini za ruske najrodovitnejše pokrajine. Položaj je posebno kočljiv pri žitu. Izguba Ukrajine je za Sovjetsko Zvezo silno boleča in je ne morejo nadomestiti še tako sijajni načrti za večje pridelovanje žitaric v drugih pokrajinah. Če poleg tega še pomislimo, da je prehrana odvisna od pravilnega načina razdeljevanja in da je sovjetski prometni sistem nezadostno razvit ter da razpoložljive železnice in druga prometna sredstva ne zadoščajo potrebam, nam ne bo težko razumeti pomanjkljivosti v ruski prehrani. Res je, da Angleži in Amerikanci dovažajo Rusom hrano, toda je le delna in nezadostna rešitev. List pravi, da bi po angleškem mnenju novo zmanjšanje obrokov prehrane neugodno vplivalo na rusko notranjo fronto. »Basler Nachrichten« zaključuje svoje članek z ugotovitvijo, da prehrana gotovo ni brez pomena za Rusijo, če še hoče nadaljevati vojno.

Knez Pavle interniran v Južni Afriki

Lorenzo Marquez, 28. junija. AS. Knez Pavle, bivši regent Jugoslavije in njegova žena kneginja Olga, sestra vojvodinje Kentske ter njuni otroci so bili konfinirani v Južni Afriki. Od julija 1941 so živeli v Keniji.

Obramba Sicilije narašča

Lizbona, 28. junija. AS. Reuterjev dopisnik poroča iz Alžira o stalno naraščajočem odporu, ki ga srečujejo zavezniška letala pri napadih na nekatera italijanska mesta. Če je moral kaj takega priznati dopisnik uradne angleške časopisne agencije, je že res, da osni lovci trdo prijemljejo sovražnika. Dopisnik pravi dobesedno: »Nad Sicilijo so se dvignile številne osne lovske eskadrile proti letečim trdnjavam, ki niso imele spremstva. Topničarji zavezniških letal so bili trdo preizkušeni. Nad Messino je bilo nebo dobesedno polno izstrelkov, tako silovit je bil protiletalski ogenj. Sovražni napad je bil tako močan, da je neka letalska skupina zasledovala leteče trdnjave do afriških obal.«

Angleško priznanje

Stockholm, 28. junija. AS. Angleški tisk priznava, da mora anglosaško letalstvo z vedno večjimi izgubami plačevati napade na področje zahodne Nemčije. Londonski listi pišejo »da postaja borba za Porurje vsako noč hujša«. Nemška obramba je bila okrepljena in pot od belgijske obale do industrijske doline Porurja je en sam obrambni hodnik, posejan z vsemi vrstami protiletalskega orožja. Tudi nemških lovcev se je treba bati.

Angleški vojaški kritik Gril Ford piše, da so izgube posadk angleških in ameriških bombnikov tako velike, da res upravičujejo vznemirjenost, kaj bo, če se bo to nadaljevalo. Po mnenju tega vojaškega kritika Anglija ter Amerika ne bosta mogli več dolgo prenašati tolikšnih izgub letalstva ter letalskega osebja.

Moskva gleda neugodno na Hendersona

Ankara, 28. junija. Imenovanje Hendersona za severnoameriškega opolnomočenega ministra v Bagdadu so na ruski strani zelo neugodno sprejeli. Henderson je pred nekaj meseci zapustil severnoameriško poslaništvo v Moskvi, kjer je njegovo vohunsko delovanje o sovjetskih namenih ustanoviti posebno poljsko vlado v Moskvi ustvarilo nezaupanje sovjetske vlade do njega. Smatra se, da je bil poslan v Bagdad kot veščak za ruske zadeve z nalogo opazovati sovjetsko delovanje na srednjem vzhodu.

Posledice stavk v Ameriki

Carigrad, 28. junija. AS. List »Vakid« piše, da je odmor štirih mesecev v stavkovnem gibanju ameriških rudarjev povzročil nove težave ameriški vladi. Te štiri mesece bodo namreč rudniki pod nadzorstvom države, kar seveda ne bo všeč njihovim lastnikom in bo imelo za posledico nove težave, za Roosevelta in demokratsko stranko, zlasti v zvezi s prihodnjimi predsedniškimi volitvami. Če bi se pa po premirju spet proglasila stavka, bi rudniki bili podržavljeni, kar bi imelo za posledico inflacijo v Zedinjenih državah. Pisec zaključuje, da zavlačevanje vojne ustvarja vedno nove gospodarske težave v Ameriki in da iz rešitve iz vsake teh težav nastajajo vedno nove težave.

»Bili smo premagani...«

Buenos Aires, 28. junija. AS. »Newyork Herald Tribune« piše, da je general Stillwell v Washingtonu po povratku iz potovanja v Indijo pri poročanju o položaju v Birmi izjavil zastopnikom tiska: »V Birmi smo bili zelo tepeni; z eno besedo, bili smo premagani«.

Črna gora in Hercegovina očiščeni upornikov

Bolgarski list o uničenju Mihajlovičevih in Titovih tolp

Sofija, 26. jun. AS. Domači listi, predvsem list »Zora«, objavljajo podrobna poročila svojih vojnih dopisnikov iz Črne gore o uspešnem nastopu italijanskih, nemških in bolgarskih čet proti tolpam Mihajloviča in komunista Tita. Javno mnenje je z olajšanjem sprejelo vest o očiščenju Čeke in partizanskih tolp na Balkanskem polotoku, kar smatra obenem za najboljše znamenje, da se bo položaj dokončno uredil in umiril. Z naslovom »Nova, malo navdušujoča dejstva za gospoda Churchilla« piše »Zora« v uvodniku, da je po ponesrečenem poskusu lanskega leta za ustvaritev partizanske Čeke v vzhodni Macedoniji letos bil storjen enak poizkus v osrednji Macedoniji in sicer v okrajih Djevdjeliji in Tikvesu, ki pa je tudi žalostno propadel. Brez pretiravanja se lahko reče, tako naglaša list, da v vsej Macedoniji od reke Mostarja do reke Vardarja vladata sedaj red in varnost. Letos so se rušilci države in varnosti vrgli na delo v starih mejah kraljevine in predvsem v bolgarski prestolnici. Policija se v Sofiji s podporo prebivalstva uspešno bori proti takim tipom, ki so zakrivili smrt marsikaterega državljana. Bolgarski narod podzavestno čuti, da ti poklicni morilci vabijo sovražnika, ki so njegovo orožje, naj bi napadel meje kraljevine. Čiščenje partizanskih tolp se nadaljuje temeljito tudi preko političnih mej Bolgarije. Teh borb se udeležuje tudi bolgarska vojska skupno z osnim vojaštvom. Partizanska Čeka Tita, ki je v službi Moskve in ona, pod vodstvom Mihajloviča, ki jo plačuje London, sta bili uničeni v Bosni, v Hercegovini in v Črni gori. Če lahko verjamemo Reuterjevi agenturi, tako zaključuje list, sta se Tito in Mihajlović že rešila na varno na krov angleške podmornice, ki je prišla v Adrijansko morje. Tako bodo ostali na delu le še neznatni oddelki te Čeke na starih srbskih tleh, kjer gredo računi Moskve in Londona bolj v klasje, kjer pa je srbska vlada pod predsedstvom Nedića prav tako na preži proti njim.

Dr. Antonio Ciampi

novi šef kabineta Vis. komisariata

Ljubljana, 27. junija.

Eksc. Lombrassa je imenoval za šefa kabineta pri Visokem Komisariatu Ljubljanske pokrajine dr. Antona Ciampia, ki je te dni prevzel posle v svojem uradu v vladni palači.

Novi šef kabineta, ki je bil šef tajništva Eksc. Lombrassa od leta 1939., najprej pri komisariatu za naseljevanje in kolonizacijo pri predsedstvu Ministrskega sveta in potem pri državnem podtajništvu za korporacije, pozna obširno in temeljito administrativno poslovanje države in ima obsežne izkušnje v vodstvu državnih uradov.

Dr. Ciampi se je rodil v Luceri v Pugliah 10. novembra 1910, je diplomiran pravnik ter ima diplomo v političnih vedah, je državni pravnik ter se je udejstvoval kot novinar in publicist. Trenutno je še glavni urednik italijansko-španske revije »Legioni e falangi« in sodeluje pri raznih dnevnikih in revijah. Dr. Ciampi je objavil delo o »socialni pravičnosti« in druge razprave juridičnega in političnega značaja.

Svojo javno kariero je začel leta 1932 v ministrstvu za javna dela, od koder je prešel pozneje v zunanje ministrstvo, in sicer k državnemu podtajništvu za albanske zadeve in nato v Albanijo pri tamkajšnjem glavnem poveljstvu. Bil je tiskovni šef pri Kraljevi prefekturi v Rimu ter je imel tudi kot uradnik ministrstva za ljudsko kulturo važna mesta pri javnih uradih in ustanovah.

Novi šef kabineta, ki je kapitan v vojski, se je prostovoljno boril v Vzhodni Afriki od februarja 1936 do januarja 1937 in je bil odlikovan za vojaško hrabrost.

Novemu šefu kabineta pri Visokem Komisariatu želimo na njegovem novem službenem mestu najboljših uspehov, ki bodo brez dvoma v korist vsemu prebivalstvu Ljubljanske pokrajine, ter mu izrekamo ob njegovem prihodu na to mesto vdani pozdrav. Obenem naj velja vdana zahvala tudi dosedanjemu šefu kabineta pri Vis. Komisariatu comm. Bisiji za njegovo plodno delo ter najboljše želje za bodoče njegovo uspešno delovanje.

Rudolf Andrejka: Ljubljanski zasebni vrtovi v preteklosti

Najlepši del Ljubljane stoji na samih gosposkih vrtovih

Ljubljana slovi danes kot mesto vrtov. A to je bila že od starine, samo da so bili vrtovi, ki so jo obdajali, mnogo večji in obširnejši kakor so danes vrtički okoli hiš in vil v zunanjih delih našega mesta. Bili so to pravi gosposki vrtovi, večinoma last plemenitašev in bogatih meščanov, mnogokrat oddaljeni od njih stanovanja, celota zase, kamor so zahajali njih lastniki na razvedrilo, prirejali v njih družabne sestanke in veselice, torej imeli v njih vse tisto, česar si danes išče narave željni Ljubljančan na izletih zunaj mesta.

Seveda ni podcenjevati tudi praktičnega pomena, ki so ga imeli ti vrtovi za njih lastnike, saj so pridelali na tem razsežnem svetu obilo povrtnine, sočivja in sadja.

V tesno zazidanem starem mestu ni bilo prostora za večje vrtove, tem bolj pa zunaj mestnega obzidja, zlasti na zapadu in vzhodu, torej v smeri proti današnjemu Tivoliju, Vrtači in na Poljanah. V Krakovem in Trnovem, pa tudi v Šempeterskem predmestju se meščanski vrtovi niso mogli prav razviti, ker je ondotno prebivalstvo skrbno varovalo vsako ped svoje zelenjadne ali orne zemlje.

Lepo je bilo nekdaj življenje v teh velikih meščanskih vrtovih! Ograjeni z visokim zidom, daleč od mestnega vrvenja, so bili miren svet zase, kamor ni moglo prodreti nobeno nepoklicano oko. Brezskrbno in neovirano so se mogli njih lastniki gibati v njih, uživati lepoto svojih cvetlic, se sprehajati v senci sadnih ali lepotičnih dreves, drevoredov in gozdičev. Človek se je počutil tu v resnici ko gospod, saj mu niso še gledali sosedje v tiste pičlo odmerjene kvadratne metre sveta, ki obdajajo danes kot »vrt« domovanje sodobnega Ljubljančana.

A ti časi so prešli. Nekdanji veliki vrtovi so večinoma izginili z razširjajočim se mestom. Postali so dragocena stavbišča za palače, šestnadstropne stanovanjske bloke, za nebotičnike! Kar jih je še ostalo, postopoma zapadajo nezadržnemu procesu zazidave. Njih pritlikavi nasledniki pa so se pomaknili v zunanje okraje mesta, seveda pa niso več last nekaterih izvoljencev, ampak širokih plasti mestnega prebivalstva, ki so tudi z malim zadovoljne, da je le njihovo.

V naslednjem hočemo oživeti spomin na tiste ljubljanske zasebne vrtove, ki so obstajali že v prejšnjih stoletjih ali pa nastali najpozneje ob koncu 19. stoletja, torej pred 50 leti. Vse, kar je novejšega postanka, ni predmet tega opisa.

Prvenstvo med starimi ljubljanskimi vrtovi, ki so bili v lasti zasebnikov, so zavzemali Auerspergovi in na njih meječi Lambergovi, pozneje Zoisovi vrtovi. Oba, zelo obsežna vrtna kompleksa sta se razprostirala ob nekdanji »Tržaški komercialni«, (poznejši Bleiweisovi) cesti, Auerspergovi od današnjega Kongresnega trga, Zoisovi pa od današnje Igriške ulice.

Krasno gojeni vrtovi knezov Auerspergov, ki jih omenja že Valvazor, so prešli v začetku 18. stoletja v last uršulinskega samostana, ki ga je ustanovil veliki trgovec Janez Jakob Schell plemeniti Schellenburg. Ohranili so se v bistvu do danes v starm obsegu, če če ne sijaju, izvzmši manjši kos sveta na zapadni strani, ki ga je pred 4 leti kupil Pokojninski zavod za zidanje svojih stanovanjskih hiš.

Zoisovi vrtovi so sloveli ob koncu 18. stoletja kot največji in najlepši zasebni vrtovi v ljubljanskem mestnem območju. Po njem je potekal od severa na jug dolg lipov drevored, po katerem je vrt dobil tudi naziv Allee-Garten (tako tudi v uradnih listinah, n. pr. v deželni deski). Vrtove, ki so bili od leta 1709 v lasti grofov Lambergov, je kupil 1. oktobra 1785 Žiga baron Zois od Maksa Leopolda grofa Lamberga za 3187 fl. Od tedaj se je udomačilo za te vrtove ime Zoisovi vrtovi ali Zoisov drevored.

Novo pridobljene vrtove je Zois docela preoblikoval in olepšal najbrž s sodelovanjem svojega brata, vnetega botanika Karla Zoisa. Dal jih je zasaditi z žlahtnimi domačimi in tujimi cvetlicami in drevesi, z gozdiči in lepotičnim grmičjem, drevoredi in gredicami. Namestil je vanje vodomete, umetne špilje itd., sploh vse pritikline razkošnih parkov po takratnem okusu.

V teh vrtovih, ki so merili okoli 6 oralov ter segali od južnega zidu uršulinskega vrta skoraj do takratne Rimske ceste, so se večkrat prirejale veselice ljubljanskega plemstva, zlasti ob prihodu visokih osebnosti dunajskega dvora. Elegantni jezdeci, vojaški in civilni, so se tu v jutranjih urah kretali po širokih drevoredih, mnogokrat je bil v njih tudi koncert vojaške godbe. Velikodušni Zois je slednjič odprl svoje vrtove splošnemu obisku. Tako so dobili Ljubljančani v dobi, ko ni bilo še Zvezde, niti Tivolija niti tivolskih drevoredov, svoje prvo in v resnici krasno sprehajališče.

Več ko trideset let so Zoisovi vrtovi razveseljevali domače prebivalstvo. Zoisu pa se je med tem začelo slabšati zdravje, pa tudi gmotne razmere. Morda je že slutil bližnjo smrt, ko se je leta 1817 odločil, da jih proda. Na licitaciji dne 3. oktobra jih je izdražil premožni žitni trgovec Jožef Calas. Seunig, Zoisov sosed v Igriški ulici, za 10.811 fl., prepustivši Zoisu pravico, da spravi z vrtov razen gospodarske oprave tudi vsa lepotična in eksotična drevesa.

Praktični trgovec Seunig pa je hotel imeti novodobljene vrtove zase in ne za druge. Zaprl je ves ta lepi park javnemu dostopu in ga izpremenil v velik travnik, posajen s koristnim sadjem. Le prav majhen del je ostal od nekdanjih krasot ohranjen v nekaterih starih drevesih in v stoletni agavi, ki jo je videl še v mladih letih (okoli 1870) naš pokojni starina, Jean Schrey.

Starejši Ljubljančani se tudi še spominjajo dolgega zidu, ki je držal od konca uršulinskega vrta po vsej levi strani takratne Tržaške ceste do samotne, enonadstropne nekdanje Koglove, potem Paichlove, a danes Hrovatinove hiše, stoječe na voglu takratne Rimske ceste. Ta zid je bil zapadna meja Seunigovega vrta; ob njem, nekako v sredi, je stal stolpu podoben zidan paviljon, najbrž zadnji ostanek nekdanjih Zoisovih naprav. Vhod v Zoisove vrtove pa ni bil s Tržaške ceste, marveč iz Igriške ulice; držal je skozi današnjo zagato ob Seunigovi, danes Šušteršičevi hiši do Zoisovih pristav in hlevov, ki so se ohranili v malo spremenjeni obliki do danes.

Seunigvoe vrtove so prodale vnukinje Jožefa Seuniga leta 1890 Kranjski stavbni družbi za 29.000 fl. Ta je svet, ki je meril tedaj okoli štiri in pol oralov, razparcelirala in odprla na njem široko Erjavčevo in Gregorčičevo ulico. Na svetu nekdanjih Zoisovih vrtov stoje danes palače Visokega komisarja, Trgovske akademije in Trgovskega doma, tiskarna Merkur, Zeschkova, Staretova, Puherjeva in Pollakova vila, stanovanjska hiša bivše Zbornice za trgovino, obrt in industrijo in druge.

Južno od uršulinskega in vzhodno od Zois-Seunigovega vrta se je razprostiral proti Igriški ulici večji vrt, spadajoč k stari hiši, ki še danes sameva v Nunski ulici in jo znatno zožuje. Ta hiša je bila v 18. stoletju last Feliksa markija Gozanija, od katerega jo je leta 1792 kupil Giovanni Matteo Castagna, prej kavarnar pri Slonu, in jo leta 1794 preuredil v tovarno kanditov. Tvornica je obratovala do leta 1805, ko je Castagna prodal hišo in vrt Francetu Čehovinu. Pozneje je bilo posestvo v lasti Hohnove rodbine, od katere je leta 1855 prešla na Venčeslava Stedryja. Leta 1916 ga je kupila tvrdka Pollak. Obširni vrt med Gornjo Erjavčevo cesto in Nunsko ulico je danes last industrialca Woschnagga v Šoštanju in je predlagan v parceliranje, le glede načina zazidave so nastale težkoče. Te vrtove je imel pred 50 leti v zakupu vrtnar Ermacora, a tudi Pollakovi so jih pridno obdelovali in izkoriščali.

»Prima linea« št. 34

Najnovejša številka tedenskega glasila zveze bojevniških fašijev prinaša na prvi strani lepo sliko Vis. komisarja in zveznega tajnika Eksc. Lombrassa ter prisrčno dobrodošlico. Na drugi strani je obširen članek o 4. komunistični internacionali, dalje je zanimiv članek o gledaliških problemih na tretji strani. Bojevnikom je posvečena četrta, zvezi bojevniških fašijev pa peta stran. Na zadnji strani so popisani boji črnih srajc in rdečih kravat s partizanskimi brigadami, poseben članek pa obravnava partizansko uganko. Kakor vedno je tudi to pot tednik lepo ilustriran.

Pristojnost za sodenje kaznivih dejanj po naredbah Visokega komisarja v Ljubljani

Duce, prvi maršal cesarstva in poveljnik vojnih sil na vseh bojiščih je izdal naslednjo odredbo, ki je bila priobčena tudi v »Službenem listu« 26. junija.

Člen 1. Razglas z dne 19. novembra 1942-XXI o pristojnosti za sojenje kaznivih dejanj po naredbah Visokega komisarja v Ljubljani se razveljavlja.

Člen 2. V pristojnost Vojaških vojnih sodišč spada sojenje kaznivih dejanj po naslednjih naredbah Visokega komisarja za Ljubljansko pokrajino: 1. naredba z dne 5. julija 1941-XIX št. 64; 2. naredba z dne 9. marca 1942-XX št. 41, vendar le glede kaznivega dejanja iz 2. odstavka člena 5.; 3. naredba z dne 5. junija 1942-XX št. 106; 4. naredba z dne 19. junija 1942-XX št. 119; 5. naredba z dne 26. junija 1942-XX št. 120; 6. naredba z dne 8. julija 1942-XX št. 140; 7. naredba z dne 16. julija 1942-XX št. 146; 8. naredba z dne 19. julija 1942-XX št. 151; 9. naredba z dne 11. avgusta 1942-XX št. 158; 10. naredba z dne 24. septembra 1942-XX št. 181; 11. naredba z dne 6. novembra 1942-XXI št. 201; 12. naredba z dne 4. decembra 1942-XXI št. 226, vendar le za kazniva dejanja pod črko a) člena 1; 13. naredba z dne 11. decembra 1942-XXI št. 228, vendar le za kazniva dejanja po členih 20. in 21; 14. naredba z dne 9. decembra 1942-XXI št. 229; 15. naredba z dne 7. februarja 1943-XXI št. 15.

Člen 3. V postopkih, spadajočih v pristojnost Vojnih sodišč na ozemlju Ljubljanske pokrajine, se premičnine, zaplenjene ob ugotavljanju kaznivega dejanja zoper ureditev potrošnje, če so lastnina obdolženca ali je njih zaplemba dopustna in če nimajo pomena za kazenski postopek ter to Visoki komisar zahteva, lahko celoma ali deloma vrnejo potrošnji in se sme odrediti njih izročitev ustanovam, določenim po Visokem komisarju. Dobljena vsota se takoj odvede v neobrestovani poštni sodni polog. Vrnitev potrošnji se lahko odredi tudi, če je bila odrejena zaplemba. Vsote, dobljene od sodne prodaje ali od vrnitve potrošnji stvari, zaplenjenih s pravnomočno sodbo Vojaškega sodišča v postopkih, ki so mu dodeljeni s tem razglasom, se stekajo v blagajne Visokega komisariata.

Člen 4. Ta razglas se objavi z uvrstitvijo v uradni list »Gazzetta Ufficiale del Regno d'Italia« in se poleg tega uvrsti tudi v Službeni list za Ljubljansko pokrajino.

Zaradi kopičenja živil pred vojnim sodiščem

Ljubljana, 28. junija.

Pred vojaškim vojnim sodiščem se je ob 9. začela proti Andreju Čekadi in 13 tovarišem za celi dan določena razprava zaradi kopičenja blaga in veriženja z raznimi življenjskimi potrebščinami, zlasti z usnjem, kožami in s tobakom.

Pri Andreju Čekadi, trgovcu z usnjem v Ljubljani so kontrolne oblasti letos spomladi odkrile tajne zaloge raznih življenjskih potrebščin in so mu med drugim zaplenile: do 697 kg koruze, 1748 kg usnja, 1591 kg izdelanih kož, nad 252 kg raznega tobaka, 25.000 cigaretnih papirčkov, 4118 kg maščob, 95 kg olivnega olja, 10.000 kg kostanjevega ekstrakta in 3.278 m manufakturnega blaga. Andrej Čekada je zlasti obtožen zaradi kršitve uredbe od 24. oktobra 1941, kopičenje življenskih potrebščin, da se odtegnejo normalni uporabi in dvignejo cene, zaradi kršitve uredbe o prijavi živil od 27. junija 1941, zaradi kršitve uredbe o zbiranju izdelanih kož od 11. septembra 1941, kršitve uredbe o maščobah od 16. julija 1941, zaradi kršitve uredbe o tekstilijah od 8. novembra 1941 in kršitve uredbe o tobaku in soli od 24. septembra 1942. Zadnja uredba Visokega komisarja vsebuje namreč predpise o posredovanju, hranjenju in prevažanju soli in tobaka, da mora namreč imeti posebno izkaznico vsakdo, ki je v posesti tobaka v množini nad 1 kg in kuhinjske soli v množini nad 5 kg.

Jakil Emil, trgovec v Ljubljani, Prisojna ulica št. 1 in Jakil Marko, usnjar v Zalogu sta prav tako obtožena zaradi kopičenja blaga, v prvi vrsti zaradi kopičenja in skrivanja raznega usnja, teko izdelanih kož, kruponov in drugega blaga. Njima so kontrolne oblasti zaplenile 13.721 kg usnja, 427 kož, dalje mnogo kruponov in 10.000 kg kostanjevega ekstrakta.

Ostali obtoženci so bili pomagači tako prvemu obtožencu, kakor tudi drugima dvema. O sodbi bomo poročali.

Andrej Anton: 11

Kako postanem javen delavec

Posebno političen javen delavec naj se navadi zgodaj vstajati. To mu bo prineslo veliko srčnega zadovoljstva, posebno pa časa za obsežno delo, ki ga mora obvladati. Ni nobenega boljšega sredstva za ohranitev zdravja kakor stalno, resno in smotrno delo. Dopoldne naj se kolikor mogoče zdržema posveti kakemu resnemu opravilu. Večere naj prebije doma in kmalu naj hodi k počitku. Nobena stvar ne osveži človeka tako telesno kot duševno kakor spanje. Rad naj veliko pešači in naj ljubi bivanje v prosti naravi. Nikjer mu ne bo škodovalo, če bo delal vtis podeželana. Njegove preproste in naravne navade, združene z bistrostjo duha in primerno omiko bodo povsod napravile najboljši vtis.

Kadar le utegne, naj se odtegne pisarni, uradu, zbornici in naj gre na svež zrak. Večkrat naj obišče hribe in naj spleza tudi na visoke gore. Ko bo z višine motril svet pod seboj, se bo mogel notranje poglobiti. Duhovno izčiščen se bo laže zopet poglobil v dnevno delo. Naša politika Krek in Korošec sta se rada mudila v gorah.

Tudi naj se navadi, da bo jedi in pijače zmerno užival. Kar daje telesu moč ni obilna hrana ampak dobra prebava. Naj ne je hlastno, ampak zadržano, kakor bi mu ne bilo do tega.

Najbolj škodujejo telesnemu in duševnemu zdravju nravstvene napake. Treba jih je popolnoma izločiti, kdor hoče zdravo živeti, doseči tudi pozna leta in imeti v bolezni dovolj sil, da se bo narava zopet obnovila. Današnja materialistična doba sicer drugače sodi. Zato pa mora zlasti višja plast na svojem telesu izkušati, da nravnih postav človek ne more brez kazni prestopati.

V resnici nič ne krepi zdravja bolj kot preprosto, čisto srce in trajna zaposlenost z resnim delom. S tem zdravilnim in krepilnim sredstvom se nobeno drugo ne da primerjati.

Kako naj se oblači

Nekateri imajo poseben dar, da se znajo e l e g a n t n o nositi. Toda to je prirojen dar, ki se skoraj ne da priučiti. Eleganca ne zavisi od krojača, ki kroji obleko, ampak od tistega, ki jo nosi.

Kaže se v celotni človekovi pojavi, kako hodi, kako sedi, kako vstane, pozdravi, sploh v vseh gibih in kretnjah. Zato tudi oni, ki nosi vedno brezhibne obleke in perilo, ni vedno že tudi eleganten. Pač pa je eleganten včasih preprost človek iz ljudstva, odet v skromna oblačila.

Vendar pa je gotovo osnovno pravilo za tistega, ki hoče biti okusno opravljen, p r e p r o s t o s t. Preprostost je sploh znamenje resnično omikanega človeka.

Tudi javen delavec, zlasti politik naj se briga, da bo preprosto oblečen. Rajši naj nosi temnejše obleke kakor pa svetle in kričeče. Na noben način pa ne sme padati iz ene skrajnosti v drugo.

Elegantno oblečen je tisti, ki se nosi kot vsi drugi, pa ima vendar na sebi nekaj osebnega, kar ga od drugih vendarle loči. Naj ne nosi biserov, težkih zlatih verižic in bogatih prstanov. Naj nima na sebi več kakor je potrebno, tisto pa okusno in iz dobrega blaga. Posebno naj pazi na obutev. Ponošeni in pošvedrani čevlji nehote pričajo o nemarnem, površnem značaju svojega gospodarja. Z gotovo žrtvijo je treba včasih opustiti nošnjo še dobre obutve. Z žrtvijo, pravim, ne v gospodarskem pogledu, temveč zato, ker ni nič prijetnejšega kakor nositi obutev, na katero so se noge že dobro privadile.

Iz gospodarstva

Ureditev trgovanja s tekstilnimi tipiziranimi proizvodi. Rimski uradni list z dne 23. junija prinaša ministrski dekret z dne 21. junija, ki uveljavlja posebna dodatna določila k ministrskemu dekretu z dne 12. aprila letos. Predvsem se nova ureditev trgovanja uveljavlja z dne 24. junija t. l. Novi dekret točno določa, na katere vrste tipiziranih izdelkov se nanaša. Nova so določila, da se morajo podjetja, ki izdelujejo nekatere vrste tipiziranih tekstilnih proizvodov in jih ne prodajajo naravnost potrošnikom, obračati za svoje surovine na konfekcijski urad pri Faš. konfederaciji industrije.

Iz trgovinskega registra. Pri Ljubljanski kreditni banki se odreja izbris odloka o odložitvi plačil iz leta 1935 ter o raznih ukrepih, ki so bili v zvezi z zaščito, katere pri banki ni več. — Pri Zadružni tiskarni je odstopil poslovodja Čeč Karel, vpisan pa je bil poslovodja Košiček Jože. — Končana je likvidacija Ljubljanske gradbene družbe in je bila nje tvrdka izbrisana iz trgovinskega registra.

Prijave tekstilnega uvoza. Z ozirom na bližnjo razširitev naredbe o trgovanju s tipiziranimi tekstilnimi proizvodi pozivlja Združenje trgovcev svoje člane, da mu pošljejo podatke o uvozu teh predmetov v prejšnjih mesecih tek. leta.

Vremenska napoved. 29. junija (torek): vpad močnega deževja, nagnjenje k nevihtam, po gorah sneg.

30. junija (sreda): spremenljivo, včasih dež, možnost neviht.

51

ZADNJA CARICA

Ko se je zavedel nevarnosti, je bilo že prepozno, da bi se bilo mogoče umakniti. Nenaden napad Japonske tudi ni dal možnosti, da bi se mogla Rusija pripraviti na vojno, ki je že od začetka bila videti strašna in v kateri bi Rusija morala zastaviti vse svoje sile.

Z vojaškega vidika je bil položaj zelo težak. Vendar pa je bila glavna nevarnost v notranjem položaju države. Nimamo namena, da bi opisovali potek rusko-japonske vojne, saj so ti dogodki dovolj znani. Omenjamo jih le v toliko, v kolikor so vplivali na razvoj notranjih dogodkov. Mnogokrat se je že trdilo, da je ta nesrečna vojna pospešila notranje nemire. Toda to trditev je treba spremeniti v toliko, da Rusija ni mogla zmagati v tej vojni, ker je njen notranji položaj v tem trenutku bil tak, da je bil vsak uspeh nemogoč. Notranji položaj pa ni bil odvisen od napak, storjenih v zunanji politiki, ampak je bil posledica revolucionarnega delovanja, ki je od začetka vlade postajalo vsak dan silnejše.

2. Revolucionarna ofenziva.

Omenili smo že nekaj težkih vprašanj, ki bi jih bila Rusija morala rešiti ob koncu 19. stoletja. Dežela je potrebovala temeljite preureditve, katero je ovirala ne samo neuvidevna birokracija, ampak tudi tisti, katerih nobena pametna preureditev ne bi mogla zadovoljiti. Liberalizem, ki je zahteval ustavne reforme, je bil predhodnik radikalizma, ki je na vsak način hotel doseči socialno revolucijo.

Po smrti Aleksandra II. je revolucionarno gibanje spremenilo svoja gesla. V tej dobi je ruski socializem videl ugodna tla za svoje ideje v »miru«, t. j. kmečki skupnosti, na kateri so nameravali zgradili novo družbo, potem ko bi uničili vse više stoječe sloje. Skrajni elementi so sanjali o tem, da bi organizirali veliko kmečko revolucijo. Na kmete so se obračali agitatorji s svojimi proglasi in teroristi, ki so okrvavili zadnja leta vlade Aleksandra II., so sanjali o vstaji kmetov, ki naj bi pograbili za orožje z namenom, da bi dosegli pravično razdelitev zemlje. Od takrat so se nameni in smernice revolucionarjev močno spremenili. Odločna reakcija, ki jo je vodil Aleksander III., je dosegla svoj namen deloma tudi zato, ker so skrajni elementi izgubili pogum po številnih in brezuspešnih poskusih, da bi izzvali splošno vstajo. Kmečko ljudstvo se je pokazalo malo dovzetno za tako izzivanje, bodisi zaradi svoje lojalnosti, bodisi zaradi brezbrižnosti in pasivnosti, deloma pa tudi zaradi nezaupanja do lepih besed agitatorjev. Po teh neuspehih so se revolucionarni sanjači obrnili proti novemu elementu, ki se je šele pred kratkim pojavil v Rusiji, namreč proti proletariatu. V zadnjem četrtletju 19. stoletja se je začela razvijati industrija in tako je nastal delavski sloj, ki je bil sicer še maloštevilen, toda dovzeten za besede propagandistov, ker je bil še nov, brez tradicij in brez pravega družabnega položaja. Ti delavci so prihajali z dežele, zapuščali dosedanje okolje in kmalu pozabili na kmečke navade in izročila. V mestu niso imeli drugega zatočišča kot gostilne. Tudi ni bilo še nobene organizacije, ki bi jih združila in nobenega državnega nadzorstva, ki bi jih ščitilo pred zlorabljanjem. Vse to je bilo kakor nalašč za pripravljanje tal za revolucijo. Delavstvo se je naglo zbiralo v novih industrijskih središčih, ki so nastajala povečini okrog večjih mest in predvsem okrog Petrograda in Moskve, kjer je bilo vse polno intelektualcev, prepojenih z revolucionarnimi idjami. Stik med tema dvema revolucionarnima elementoma se je ustvaril še toliko hitreje, ker so ideje prinešene iz zahoda kazale intelektualcem v proletariatu sredstvo za preobrat družbe. Socialisti so se ob koncu 19. stoletja umaknili marksistom. Ker ne opisujemo zgodovine revolucije, ne bomo proučevali okoliščin, ki so povzročile to veliko spremembo. Zadošča nam, da opozorimo na dejstvo, da vladajoči krogi v začetku niso upoštevali, niti ne razumeli, te spremembe revolucionarnega duha. Vsi so domnevali, da je največja nevarnost bila v možnosti splošne kmečke vstaje. Podcenjevali so gibanje, ki se na videz ni neposredno brigalo za kmečki stan. Marksiste so dolgo časa smatrali za neškodljive sanjače, zato jim je bilo dovoljeno, da so se nemoteno organizirali. Ustanovili so svoje krožke, svoje revije in časopise. Njihov vpliv je kmalu dosegel višje šole, predvsem zato, ker se je marksistična ideologija pokazala v znanstveni luči. Akademska mladina se je navdušila zanjo in zdelo se ji je, da se je tako oprostila velikodušnih, a neplodnih utopij in je poslušala samo glas razuma in logike. Agitatorji, ki so bili na skrivnem že organizirani, so znali dobro izkoristiti vsako ugodno okoliščino. Med temi je v prvi vrsti bila možnost zbiranja različnih elementov, ki so se pripravljali za boj. Socialistično gibanje je naletelo na največjo oviro v tem, ker je bilo silno težko doseči vse kmečko ljudstvo, ki je bilo raztreseno po obširni deželi. Zdaj pa je bilo v industrijskih središčih, ki so se neprestano razvijala okrog mest in na univerzah, zelo lahko dobiti stike in urediti razna gibanja. Že v prvih letih vlade Nikolaja II. so višje šole dale znak za nemire, ki so pozneje skoraj neprestano razburjali akademski svet. Poleg vseh teh dijaških neredov, ki so se včasih spremenili v prave boje s policijo, so nastajale delavske stavke, ki so zavzemale vedno večji obseg.

Šestdesetletnica cerkve Srca Jezusovega v Ljubljani

V četrtek, dne 1. julija poteče 60 let, ko je bila posvečena cerkev Srca Jezusovega v Ljubljani. Pomenljiva je ta cerkev že zaradi tega, ker je to edina

gotska cerkev v Ljubljani. Brez nje bi pogrešalo naše mesto enega svojih najlepših okraskov. Ko stopiš v cerkev, te iznenadi, da v njej ne vidiš na prvi pogled nobenega stranskega oltarja in tudi kapele ne. Stranska oltarja sta skrita v obeh konceh prečne ladje; lična kapela sv. C. in M. pa je skri-

Veliki oltar v cerkvi Srca Jezusovega v Ljubljani.

ta na desni strani prezbiterija. Tako je zamislil arhitekt, da bi imel pri vstopu v svetišče vsakdo pred seboj najprej samo veliki oltar z Najsvetejšim in da mu oči kar nehote splavajo naravnost gori proti veličastnemu kipu Srca Jezusovega, posebno kadar se ves lesketa v odsvitu električnih luči.

Po novem letu 1881. je prišlo do sklepa, da se sezida v Ljubljani cerkev za misijonarje sv. Vincencija Pavelskega, ki so prišli v Ljubljano 1. septembra 1879. Srčna želja škofa dr. Pogačarja je bila, naj bo nova cerkev posvečena presv. Srcu Jezusovemu: zato, ker je malo poprej (1875) papež Pij IX. posvetil vesoljno Cerkev božjemu Srcu in je tudi ljubljanska škofija takoj isto leto izvršila to posvetitev; zato, ker v vsej škofiji dotlej ni bilo nobene cerkve, ki bi bila božjemu Srcu posvečena, in pa tudi zato, ker so misijonarji že od nekdaj gojili in razširjali pobožnost do Srca Jezusovega.

Načrt za gotsko cerkev je naredil brezplačno arhitek. Adolf Wagner, ki je tudi vse delo brezplačno nadzoroval in vodil. Njegov načrt je škof dr. Pogačar takoj odobril in tudi mestni magistrat je dal kmalu stavbno dovoljenje. Ker sosed ni hotel zemljišča, ki je mejilo na stavbni prostor, prodati, zato za daljšo cerkveno stavbo ni bilo mogoče dobiti nekaj metrov več prostora in tako je prišlo do tega, da je postala podolžna ladja, v veliko škodo tega svetišča, za eno cerkveno okno krajša.

Dne 14. maja 1881 je škof dr. Pogačar slovesno blagoslovil temeljni kamen, nakar je šlo gradbeno delo hitro in nemoteno od rok. Na praznik Srca Jezusovega se je začelo zidarsko delo. Naslednje leto je bila cerkvena stavba dograjena do pričetka obokov. Na pomlad 1883 so cerkev obokali, dogotovili pročelje in škriljnato streho in postavili tudi kamniti stolpič vrhu pročelja. Zadnji dan meseca junija ob sedmih zvečer so prenesli kip Srca Jezusovega, ki je bil izdelan v Monakovem, v svečani procesiji iz deželne bolnišnice na takratni Dunajski cesti v novo svetišče in ga med slovesnim petjem postavili na zvišen prostor nad velikim oltarjem. Takoj naslednji dan, bilo je dne 1. julija 1883, je škof dr. Pogačar ob asistenci kanonikov Urbasa in Zamejica cerkev z vso slovesnostjo posvetil.

Med ljubljanskim prebivalstvom in okoliškim ljudstvom se je ta cerkev dolgo imenovala »nova« cerkev in še dandanes stari okoličani rabijo ta naziv za cerkev Srca Jezusovega. Znana je posebno po svoji lepi notranji opremi, razsvetljavi in veličastni vsakoletni procesiji na veliko noč zjutraj.

V četrtek, 1. julija, se bo slovesno obhajala šestdesetletnica tega lepega svetišča. Zjutraj ob 6 bo pridiga in nato slovesna zahvalna sv. maša. Zadnja tiha sv. maša bo ob 8. Zvečer ob pol 8 bo pridiga in nato slovesne večernice. V petek, 2. julija se bo pa v njej obhajal slovesno praznik Srca Jezusovega, kateremu je cerkev posvečena.

Letošnji novomašniki ljubljanske škofije.

Od leve na desno sede: **Avguštin Alojzij**, Novo mesto, kapiteljska cerkev (nova maša 18. julija); **Slapšak Božidar**, Ljubljana-Šiška (11. julija); podvodja g. **Gross**, gener. vikar in prošt g. **Nadrah**, spiritual dr. **Karel Truhlar**, **Lokar France** iz Polja pri Višnji gori (11. julija); **Brgant Valentin** iz Zminca pri Škofji Loki (nova maša v Ljubljani, uršulinska cerkev, 11. julija). — V drugi vrsti stoje od leve na desno: **Kmet Janez**, Sela pri Šumberku (11. julija), **Ostronič Janez** iz Vinice (11. julija), **Gole Jože** iz Zagorice pri Dobrniču (nova maša sv. Peter 11. julija), **Perčič Jože** iz Paradiža pri Šmarju pod Ljubljano (Šmarje, 11. julija), **Šink Matija** iz Breznice pri Škofji Loki (nova maša 11. julija v Žalni), **Ferdin Janez** iz Dorfarjev pri Stari Loki (nova maša v Ljubljani, Leonišče, 11. julija), **Polda Tone** iz Krnice pri Gorjah pri Bledu (nova maša Videm-Dobrepolje, 11. julija), **Škoda Melhior** iz Čateža pod Zaplazom (Zaplaz, 18. julija), **Perčič Stanko** iz Želimelj(nova maša Ljubljana-Selo, 5. julija) in **Seljak Vojko** iz Žirov nad Škofjo Loko (nova maša Zaplana, 11. julija). — V tretji vrsti od leve nadesno: **Golob Peter** iz Police pri Naklem (nova maša Dobrepolje, 18. julija), **Povše Leopold** iz Novega mesta (kapiteljska cerkev v Novem mestu, 11. julija), **Šega Vinko** iz Grahovega pri Cerknici (Grahovo, 11. julija), **Kastelic Ivan**, Št. Lovrenc ob Temenici (11. julija), **Lavrič Ciril** iz Ljubljane (v frančiškanski cerkvi, 11. julija), **Zorman Viktor** iz Velesovega (nova maša Polhov gradec, 11. julija), **Kern Franc** iz Praprotne police pri Velesovem (nova maša Hinje, 11. julija).

Foto Mavec, Miklošičeva c.

Strela zahtevala dve človeški žrtvi

Ljubljana, 28. junija.

Huda, kratkotrajna nevihta je v soboto ob prvih popoldanskih urah besnela nad Ljubljano in okolico. Strašno je grmelo in treskalo. Strela je udarjala in zahtevala tudi svoje žrtve. Ogromno kopičasti oblaki so pridrveli od krimske strani. Deževalo je v gostih štrenah in po mestnih ulicah so se vode kar razlivale, ker požiralniki niso mogli sproti sprejemati vseh vodnih mas, tekočih po cestah in ulicah. Ponekod so vode nanesle mnogo blata in druge nesnage. Kako silna je bila res sobotna nevihta, nam pokaže dežomer na univerzi, ki je med nevihto zaznamoval, da je v prav kratkem času padlo 24.2 mm dežja.

Med nalivom je bilo najstrašnejše na Opekarski cesti, na Cesti dveh cesarjev in v Rakovi Jelši. Tam imajo svoje travnike ali »parte« večinoma posestniki iz občine D. M. v Polju, zlasti iz Sneberja. Mnogi kmetje so v soboto dopoldne in pred nevihto hiteli pospravljat seno. Nekateri so nevihti ušli. Drugi so pač iskali primerno zavetje. Ne daleč od Koščeve gostilne, ki stoji na koncu Opekarske ceste in kjer se ta odcepi v pot na Rakovo jelšo in v Cesto dveh cesarjev, v bližini delavske kolonije je vedril Jakob Avšič, 45 letni brat gospodarja Avšiča iz Sneberja št. 9. Pod visoko jelšo je stal z vozom in konjem. Poleg njega je bil 11-letni delavčev sinček Janez Škerlj, stanujoč na Cesti dveh cesarjev, ki je pomagal Avšiču. Udarila je okoli 14.15 strela in ubila oba s konjem vred. Poklicani so bili reševalci, ki pa niso mogli pomagati. Jakob Avšič in Janez Škerlj sta bila mrtva. Ubit je bil tudi nad 23.000 lir vreden konj.

Ko je nevihta polegla in so bile opravljene uradno predpisane formalnosti, so truplo 11-letnega fantka Janeza Škerlja prepeljali na Žale. Bil je sin Janeza Škerlja, delavca v tovarni »Saturnus«. Truplo Jakoba Avšiča pa so s furgonom mestnega pogrebnega zavoda prepeljali v Sneberje, kjer je bil položen na mrtvaški oder. Konja je odpeljal konjski mesar.

Med sobotno nevihto je poredkoma tu in tam padala tudi toča.

Letos je strela sploh nevarna. Tako je minuli torek, ko se je nad Ljubljano izlila v popoldanskih urah huda nevihta, tudi večkrat treščilo. Strela je med drugim udarila tudi v strelovod prulske šole. Prav tedaj je ravnatelj šole v enem izmed razredov imel fizikalne poskuse in so bili zato pripravljeni nekateri električni aparati. Čeprav je strela švignila v glavnem po strelovodni žici, je morala malenkostno vendarle oplaziti tudi aparate, zakaj večina aparatov je bila pokvarjena. Hujšega pa se hvala Bogu ni zgodilo.

Življenje barjanskih koliščarjev pred 4000 leti

Zdaj, ko je spet odprt Narodni muzej v Ljubljani in ko so nekatere zbirke preuredili, bo marsikoga zanimalo zvedeti kakšno podrobnost o posameznih strokah, ki so ponazorjene v tej kulturni ustanovi. Objavili bomo zato nekaj člankov o posameznih oddelkih. Začenjamo z obiskom v arheološkem oddelku.

Kustosu arheološkega oddelka g. dr. Rajku Ložarju sem izrazil željo, da bi si rad ogledal za čitatelje »Slovenca« zbirko, ki jo je proučeval pisatelj Janez Jalen, preden se je lotil pisanja Bobrov. Dobro uro sva se zadržala v prvi dvorani arheološkega oddelka Narodnega muzeja, kjer je zbrano in na novo urejeno gradivo, ki se v znanstvenem svetu imenuje »ljubljanska kultura«. Priznati moram, da sem se marsikdaj prej ustavil pred znanim modelom barjanskih stavb na kolih, ostale razstavljene predmete pa sem preletel z očmi v naglici, kakor stori to večina obiskovalcev muzeja. Pa bi vendar vsak Ljubljančan vsaj malo moral poznati življenje ljudi, ki so pred 4000 leti naseljevali našo okolico. To tem bolj, ker je gradivo, ki so ga izkopali na Barju, nad vse znamenito in po vsem arheološkem svetu znano ter nam marsikaj pove.

Nekako 2500 let pred Kristusom se je začelo življenje na našem Barju, o katerem pričajo izkopani predmeti, razstavljeni v prvi dvorani arheološkega oddelka. V muzeju niso vsi najdeni predmeti, pač pa samo oni, ki so za takratno življenje posebno značilni. O mlajši dobi kamna (ali o neolitiku) seveda ni nobenih opisanih podatkov, pač pa obstoja zgodovinsko gradivo v najdenih stavbah na kolih, pa v orodju, orožju, posodah, okrasju, igračah in podobnem, kar vse so izkopali na posameznih najdiščih.

Po podatkih v Vodniku se je začelo proučevanje naše predzgodovinske dobe l. 1854, ko so našli pri Borovnici lepo, tipično neolitsko kladivo iz serpentina (žilav kamen). Dobrih 20 let pozneje so naleteli pri kopanju nekega jarka ob Ižanski cesti na prve sledove nekdanjih kolišč. Karel Dežman je tedaj (l. 1875) odkril troje skupin stavb na kolih. Tu so tudi našli veliko množino starodavnih predmetov. Pričajo nam o časih, ko še niso poznali železa, bakra ali drugih kovin, pač pa so izdelovali orodje iz kamna, kosti ali rogovja ubitih živali. Med najvažnejšimi najdišči bi bilo imenovati ono na Studencu pri Igu, dalje pri Notranjih goricah in na tleh ljubljanskega Botaničnega vrta.

S čim so se pečali koliščarji

Svoje domovanje so si uredili na ta način, da so zabili v jezero kole in na teh so si postavili lesene bajte. Tu je bilo ognjišče, drug prostor pa je bila spalnica. Line za svetlobo so prekrili s kožami. S suho zemljo jih je vezala brv ali pa so se prevažali s čolni. Na hodniku muzeja je razstavljen tak najden čoln, ki je izdolben iz enega samega dela (Jalen mu pravi v Bobrih »drevak«).

Preživljali so se pretežno z lovom in z živinorejo, poljedelstva še niso poznali. Po kosteh živali, ki so jih izkopali na Barju, sklepamo, da je moralo biti veliko jelenov, bobrov, barskega goveda, barskih prašičev, prabikov, bizonov, medvedov, jazbecev in volkov, od domačih živali pa ovc, koz, psov in goveda. Konj niso poznali. Odkrili so tudi kosti orlov, pelikanov, štorkelj, gosi, vider, kun, risov in raznih rib. Po najdenih predmetih sklepamo, da so lovili ribe z mrežami, divjačino pa s kopji, z gorjačami, z loki in s pastmi. V muzeju je razstavljena tudi originalna past, ki so jo uporabljali za lov na večje živali, kot n. pr. volkove in jelene. Ker zemlje niso obdelovali, so od rastlinskih sadežev uživali le to, kar je rastlo divje. Nabirali so lešnike, drnule, jagode in podobno. Obvodni lešniki trapa natans) so igrali v prehrani najbrž važno vlogo. V okolici kolišča na Studencu so odkrili ponekod do 25 cm debelo plast lešnikovih luščin. Iz jederc obvodnega lešnika so si mleli moko, izdelovali pa so si tudi sladko, okusno pijačo. Žit še niso poznali.

Najdeni predmeti

Najdeni predmeti nam povedo mnogo podrobnosti o koliščarjih. Iz kresilnika so izdelovali nože, sulice, bodala, vretenca za statve, cedila (uporabljali so jih verjetno tedaj, ko so pripravljali opojne pijače) in podobno. Med drugim vidimo v muzeju tudi kamnite sekire, kladiva, mline, lučala itd. Slične predmete so izdelovali tudi iz kosti: dleta, kline, lopatice, bodala, sulice, fine osti za puščice, cevke za prejo, fine igle, zaponke za kožuhe, igle za lase in še marsikaj. Kot posebno dragocenost te zbirke ceni dr. Ložar lovski ščitnik za zapestje.

Iz navedenega gradiva sklepamo, da so se prebivalci stavb na kolih bavili tudi s tkalstvom, da so mleli in da so pridelovali opojne pijače. Za kulturno stopnjo je zlasti značilna takratna keramika. Človek se čudi, ko vidi oblike posod, katere uporabljamo še dandanes. Tu so vrči, sklede, krožniki, steklenice, čaše in kot znamenitost še amfora in čaše na nogah. Niso se zadovoljili s tem, da so imeli skromno glinasto posodo, pač pa so jo tudi krasili. Na posodi zasledimo najpreprostejše okraske z odtisi nohtov pa vse do ornamentov z ubodi, gravuro in z odtisi vrvice. Motivi, ki se ponavljajo so trikotniki, krogi, šahovski vzorci, odtisi ribjih kosti itd.

Da so imeli razvito tudi duševno življenje, o tem pričajo najdeni idoli ali podobe božanstev. Gre verjetno za »Magno mater« — za boginjo rodovitnosti zemlje. Na nekem kipu božanstva je videti, da je ogrnjeno v plašč z ornamenti. Ženskega lepotičja skoraj ni videti, če izvzamemo igle za lase. Pač pa so ohranjene otroške ropotuljice, izdelane v obliki krogle, pa tudi v obliki človeka in prašička.

Neolitski Barjan se je tik pred koncem svojih nadvodnih naselbin spoznal tudi s kovino. Z dobo bakra se zaključuje zadnji del mlajše kamene dobe. V arheološkem oddelku je razstavljenih več bakrenih izdelkov, o katerih je gotovo, da niso bili prenešeni od drugod. To sklepajo po tem, ker so našli tudi priprave za vlivanje kovine. Gre torej za samostojen začetek kovinaste kulture. V poznejši dobi so začeli predzgodovinski prebivalci Barja tudi trgovati in pot jih je vodila v Podonavje, pa tudi na Apeninski polotok in v severne in zapadne predele Alp.

To bi bili torej obrisi življenja mostiščarjev, ki so živeli v davni dobi pred ustanovitvijo Emone, in nam o njih govore predmeti, razstavljeni v arheološkem oddelku Narodnega muzeja. V razgovoru z dr. Ložarjem sem zvedel, da pripravlja znanstveno razpravo o kulturni ostalini stavb na kolih, ki bo nudila izčrpne in vsestranske ugotovitve o tako imenovani »ljubljanski kulturi«.

Nakazovanje bolniških dodatkov

Bolnikom, ki so po predloženih zdravniških spričevalih upravičeni dobivati posebne dodatke racioniranih živil, bo bolniški odsek ljubljanskega mestnega preskrbovalnega urada meseca julija delil bolniška nakazila vsako dopoldne od 8 do 11.45 samo v pritličju Turjaške palače v Križankah, Gosposka ulica 15, po naslednjem razporedu:

Od 1. do 8. julija samo bolnikom, ki imajo pravico tudi za meso, tako da pridejo na vrsto v četrtek, 1. julija, bolniki z začetnicami A do D; v petek, 2. julija, z začetnicami E do J; v soboto, 3. julija, z začetnico K; v ponedeljek, 5. julija, z začetnicami L do N; v torek, 6 julija, z začetnicama O in P; v sredo, 7. julija, z začetnicami R do T in v četrtek, 8. julija, z začetnicami U do Ž.

Od 9. do 16. julija drugim bolnikom, tako da pridejo na vrsto v petek, 9. julija, bolniki z začetnicami A do D; v soboto, 10. julija, z začetnicami E do J; v ponedeljek, 12. julija, z začetnico K; v torek, 13. julija, z začetnicami L do N; v sredo, 14. julija, z začetnicama O in P; v četrtek, 15. julija, z začetnicami R do T in v petek, 16. julija, bolniki z začetnicami U do Ž.

Od 17. do 24. julija bo bolniški odsek delil nakazila **za sladkor za dojenčke in bolnike,** toda le na podlagi predloženih zdravniških spričeval, tako da pridejo na vrsto v soboto, 17. julija, upravičenci z začetnicami prijimka A do D; v ponedeljek, 19. julija, z začetnicami E do J; v torek, 20. julija, z začetnico K; v sredo, 21. julija, z začetnicami L do N; v četrtek, 22. julija, z začetnicama O in P; v petek; 23. julija, z začetnicami R do T in v soboto, 24. julija, upravičenci z začetnicami U do Ž.

Zdravstveni zavodi, ki so upravičeni dobivati posebne bolniške dodatke, naj pošljejo po nakazila od 1. do 10. julija samo popoldne.

Bolniki, ki dobivajo dodatek mesa, naj s seboj prineso živilsko nakaznico za mesec julij z odrezki za meso. Vsem onim, ki teh odrezkov ne bodo imeli, bolniški odsek ne bo nakazal bolniškega dodatka za meso.

Opozarjamo, da sprejema mestni fizikat zdravniška spričevala za priznanje bolniškega dodatka živil samo od 1. do 20. v mesecu.

Reklamacij zamudnikov zaradi velikega navala ne bo mogoče upoštevati ter zato opozarjamo na ta razpored, ki se naj upravičenci po njem natanko ravnajo ter ga naj zato izrežejo in shranijo.

Na levi: Letošnja vstajenska procesija v Velesovem. Rajni župnik Brešar, ki so ga pokopali v ponedeljek dopoldne, ni mogel več hoditi in so ga zato farani prenašali na nosilnici. Slika kaže, kako ministranti peljejo pod nebom voziček, na katerem je nosilnica z župnikom, ki drži na mizi Najsvetejše. Dva ministranta klečita na vozičku ob mizi z monštranco. — **Na desni:** Voziček, s katerim so prevažali rajnega zlatomašnika Brešarja. Dobro je videti tudi lepa nosila, v katerih sedi.

Družinske doklade v Ljubljanski pokrajini

Rimski uredni list prinaša z dne 23. junija, t. l. kr. uredbo z dne 21. decembra 1942, ki razširja družinske doklade na Ljubljansko pokrajino, ozemlja, priključena reški pokrajini in na ozemlja, ki tvorijo dalmazijski guvernatorat. Uredba ima en sam člen, ki slove:

Razširja se na Ljubljansko pokrajino, na ozemlja, priključena reški pokrajini ter na ozemlja, ki tvorijo dalmazijski guvernatorat, določila naslednjih zakonskih predpisov: kr. dekret-zakon z dne 17. junija 1937, za izboljšanje in posplošenje družinskih doklad, ki je bil izpremerjen v zakon z dne 25. oktobra 1938 (z raznimi izpremembami), kr. dekret-zakon z dne 21. julija 1937, ki je vseboval navodila za izvrševanje kr. dekreta-zakona z dne 17. junija 1937, zakon z dne 6. avgusta 1940 o ustanovitvi enotne blagajne za družinske doklade in o ureditvi izplačevanja družinskih doklad osebju, ki ne uživa teh doklad, pa je zaposleno pri državnih upravah itd., in končno kr. dekret-zakon z dne 20. marca 1941, ki je postal zakon 1. avgusta 1941.

S kr. dekreti, ki bodo izdani na osnovi čl. 1, zakona z dne 31. januarja 1926, bodo na predlog ministra za korporacije v sporazumu z ministrom za finance izdana navodila za izvedbo tega zakona.

Drobne novice

Pred novimi petimi sobotami

Nova vrsta pobožnosti petih prvih sobot v čast in zadoščenje brezmadežnemu Marijinemu Srcu se začenja na lep in pomemben dan s prvo soboto v juliju. To je dan po prvem petku v juliju, ki je praznik presvetega Srca Jezusovega. Tudi prva sobota po prazniku presvetega Srca Jezusovega naj postane praznik brezmadežnega Marijinega Srca. To željo verniki že leta in leta izražajo po vsem svetu. Tudi naš narod, ki se je tako strnil v Marijinem češčenju, naj to željo potrdi z nad vse veliko udeležbo pri praznovanju te prve sobote.

Ta prva sobota naj nas združi v vdani misli in zahvali za prejete milosti v minuli pobožnosti petih prvih sobot, kakor tudi v vneti prošnji za obilen blagoslov, ki naj ga prejme posameznik naše družine in ves narod v bodoči zadostilni pobožnosti v čast Materi božji.

Po Mariji do pravega globokega preporoda vsega našega naroda! V tem je naša rešitev!

Koledar

Torek, 29. rožnika: Sv. Peter in Pavel, ap.; Marcel, muč.; Benedikta, dev.

Sreda, 30. rožnika: Pavel, ap.; Lucina, sveta žena; Emilijana, muč.; Ostijan, sp.

Četrtek, 1. malega srpana: Jezusova Rešnja Kri; Oliver, šk.; Teodorik, sp.

Zgodovinski paberki

29. rožnika:

l. 1045. je umrla v nunskem samostanu v Krki grofica blažena Hema. Rodila se je baje iz slovenskega plemiškega rodu okrog l. 983. Še v zgodnji mladosti je prišla plemenita deklica na dvor cesarja Henrika II., s katerim je bila v sorodu. Ko je dorasla, se je poročila z Viljemom, mejnim grofom v Savinjski marki. Tudi ta naj bi bil potomec slovenskega rodu, ki je imel veliko posest okoli Vivanja, ob Sotli in v dolini Mirne na Dolenjskem. Iz srečnega zakona sta se rodila dva sinova, Viljem in Hartwik. Vendar Hemi ni bilo prisojeno dolgo časa uživati zakonske in materinske sreče. Še pred letom 1015. je izgubila moža, ki je umrl na povratku iz romanja v Rim. Odslej se je Hema posvetila samo vzgoji svojih sinov in bogoslužnemu življenju, zgradila je celo vrsto cerkva. Ob priliki upora koroškega vojvode Adalberna je izgubila še svoja sinova, ki sta padla verjetno v borbi z uporniki. Hema je bila sedaj brez otrok zadnja svojega rodu. Vsa obsežna posestva staršev in umrlega moža so postala njena last; ker ni imela dedičev, je sklenila vse to premoženje porabiti za dobre namene. Napravila je dve veliki ustanovi, ki sta bili za cerkveno življenje med Slovenci izredne važnosti. Svoja posestva na Zgornjem Štajerskem je izročila okoli l. 1041. solnograškemu nadškofu Balduinu z določbo, naj se tamkaj ustanovi moški samostan. Njeno željo je izvršil šele Balduinov naslednik Gebherd, ki je z voilom grofice Heme l. 1074. ustanovil sloveči benediktinski samostan sv. Blaža v Admontu. Še večjega pomena je postala pozneje druga njena ustanova, nunski samostan v Krki. Misel ustanovitve samostana za redovnice se je pač rodila v duši blage grofice zaradi tega, ker je sama hotela preživeti zadnja leta svojega življenja v samostanski celici. Cerkev Matere božje in samostan je slovesno posvetil solnograški nadškof Balduin na Veliki Šmaren l. 1043. Slava in češčenje pobožne krške grofice se je po njeni smrti naglo širila, njen grob je postal sloveča božja pot za romarje iz vseh slovenskih pokrajin. Trumoma so drli ljudje k njenemu grobu iskat zdravja in dušne tolažbe. Papež Pavel II. je v drugi polovici 15. stol. začel proces za beatifikacijo krške grofice, vršile so se preiskave, ki pa so nato v času turških vpadov in reformacije zastale.

30. rožnika

1749. leta se je rodil na Gorenjskem slikar Lovro Janša, brat znanega čebelarja Ant. Janše.

1810. leta se je rodil v Ceroveu pri Ljutomeru Stanko Vraz. Gimnazijo je dovršil v Mariboru, kot Miklošičev součenec. V Gradcu je študiral pravo, a ga ni dovršil. Leta 1838. se je za stalno preselil v Zagreb in se preživljal s književnostjo. Bil je urednik zbornika Kolo in tajnik Matice Hrvatske. Veliko je potoval po slovenskih deželah in nabiral narodne pesmi. Leta 1834. se je seznanil s Prešernom, Čopom in Kastelcem. Njegova želja je bila, da bi spravil svoje pesmi v Kranjsko Čbelico in kasneje v Ilirski list, a se mu ni uresničila. Po preselitvi v Zagreb je pisal le še hrvaške pesmi, objavil jih je v več zbirkah (Dulabije, Glasi iz dubrave šeravinske, Gusle i tambure). Leta 1839. je izdal slovenske narodne pesmi pod naslovom Narodne pesmi ilirske, to je prva slovenska knjiga v gajici. Kasnejših zbirk narodnih pesmi ni mogel objaviti, izšle so šele v Štrekljevi zbirki pri Slovenski Matici. Prešeren mu je z jedkim epigramom Narobe Katon očital gmotne nagibe za prestop k ilirizmu, pa mu je storil krivico; Vraz je bil romantičen zanesenjak in vseskozi idealist.

† Otmar Frič

Zahrbtna bolezen je že dolga leta razjedala zdravje našega časnikarskega tovariša Otmarja Friča in v nedeljo mu je za vedno zatisnila oči. Otmar Frič je pred dobrimi 20 leti začel s časnikarskim delom pri »Slovenskem narodu«, kjer je bil spočetka športni poročevalec, nato pa poročevalec za ljubljansko kroniko in stenograf. V kolikor mu je športno udejstvovanje koristilo, v toliko mu je poklicno delo škodovalo in slabšalo bolezen na pljučih. Skozi dolga leta se je ves čas delaven in neutrudljiv boril tudi z boleznijo in jo premagoval. Pred sedanjo vojno pa se mu je bolezen poslabšala, tako da je moral nehati s poklicnim delom. V zadnjih dveh letih se je dvakrat zatekel v bolnišnico, vendar ni dosegel pomembnega izboljšanja. Zadnjih osem mesecev ga je bolezen priklenila na posteljo. Niti 40 let star ni izgubil upanja na okrevanje, toda žal, prišlo je drugače. Rajnega stanovskega tovariša bomo pospremili na zadnji poti v torek, 29. junija ob treh popoldne iz kapelice Sv. Jožefa na Žalah. Ostal nam bo v najlepšem spominu kot goreč, pošten in požrtvovalen časnikar. Njegovi sestri in vsem drugim njegovim dragim naše prisrčno sožalje.

Osebne novice

= **50-letnico rojstva** praznuje danes g. Hinko Christof, izvršilni referent Pokojninskega zavoda za nameščence v Ljubljani. Rojen kot sin Josipa Christofa, šolskega ravnatelja v pok., dne 29. junija 1893 v Kostanjevici na Krki, je služboval po gimnazijskih študijah od leta 1911 do 1919 kot ravnatelj odv. pisarne g. dr. Ivana Fermevca v Ptuju. Leta 1920 je prestopil v javno službo Pokojninskega zavoda v Ljubljani, kjer je še danes. Jubilant, ki ima za seboj že nad 32 let pisarniške službe, je znan kot prijazen, strpljiv in miren uradnik, s čimer si je pridobil nešteto prijateljev, ki mu želijo ob vstopu med Abrahame še mnogo zdravih in srečnih let!

= **Diplomirani** so bili na juridični fakulteti gg.: Bajt Aleksander, Bonač Vladimir, Fink Božidar, Hribar Zvonimir, Jereb Jernej, Sirc Ljubo ter gdč. Kovačec Vlasta in Kržič Marija. Iskreno čestitamo!

*

— **Nova maša na Rakovniku.** V nedeljo, 4. julija ob pol 10, bo imel na Rakovniku prvo sveto daritev novomašnik salezijanec g. Jagodic Franc iz Mengša na Gorenjskm.

— **Ravnateljstvo I. moške realne gimnazije v Ljubljani** javlja, da se s 1. julijem preseli v lastno šolsko poslopje v Vegovi ul. 4. Od tega dne se bodo vsi izpiti in vse šolsko delo opravljalo tam. Vsi razglasi ravnateljstva bodo nabiti na glavni deski v avli ali pred ravnateljevo pisarno.

— **Ste že brali Sienkiewiczev roman Quo vadis?** Če ga še niste, ga dobite po najugodnejši ceni, če se naročite na knjige Družbe sv. Mohorja. Za 20 lir boste dobili štiri knjige, med njimi dve povestni in dve strokovni. — Pozneje bodo posamezne knjige dražje, zato pohitite z naročili. V Ljubljani sprejema naročila Mohorjeva knjigarna na Miklošičevi cesti in vsi župni uradi.

— **Narodni pregovori o prazniku sv. Petra in Pavla 29. junija:** Ako na Petrovo dežuje, bodo orehi piškavi. — Če je na Petrovo dež, bo pšenica rjava; če ta dan grmi, so lešniki piškavi. — Če dežuje na dan sv. Petra, gre potem ajda v kaščo (bo ajda dobro obrodila). — Če ni do sv. Petra opleto, gre osat po šivanke, slak po slamnike in muhič po hlače. — Če na sv. Petra dan dežuje, potem se ne sme še okoli hiše iti brez dežnika. — Če sta Peter in Pavel jasna, bo letina krasna. — Kadar kukavica še po Petrovem kuka, ne bo dobro leto. — Koruzo do Petrova mrzlica trese (slabo raste, ker je še mrzla). — Na dan sv. Petra se ne sme iti na češnjo, ker bi človek padel z nje; tudi kopati se ne sme, ker bi človek utonil. — O sv. Petru in Pavlu mora biti proso že tako veliko, da se vrana v njem skrije. — Sv. Peter in Pavel lep, brez dežnika greš lahko daleč po svet'. — Vse obljubi kakor sveti Peter. — I. S.

— **Novi vozni red za ljubljansko pokrajino,** ki stopi v veljavo 1. julija, je izšel. Dobi se v vseh knjigarnah in trafikah po 1.50 lire komad.

— **Nova knjiga:** Jeglič, **O vrtovih in vrtni umetnosti** — dobite v knjigarni **Žužek** v prehodu nebotičnika.

— **Konec junija hladno vreme.** Prav na 28. junija 1935 je pritisnila silna vročina tako, da je bila dosežena rekordna temperatura + 38° C. Letos na ta dan je bilo razmeroma hladno vreme. Primerilo se je, da je v nedeljo padel temperaturni maksimum celo pod + 20° C, imeli smo v mestu le 18 stop. C. Nedelja je bila čemerna in deloma je tudi deževalo; padlo je do 0.6 mm dežja. V ponedeljek zjutraj je bil dosežen minimum + 10°, v Trnovem pa celo + 7° C. Barometer pa se je dvignil na 766.3 mm. Padec temperature, dvig barometra je znak spremembi vremena na boljše. Letos imamo v juniju že 18 deževnih dni, ko je padlo 206.9 mm dežja. Prav visoka množina dežja! V zadnjih 10 letih sta zaznamovani samo 2 leti, ko je bilo nad 200 mm dežja. Najdeževnejši junij v tej dobi je bil pač junij leta 1934., ko je v 16 dneh padlo 305.5 mm dežja, za njim pride na vrsto junij l. 1937., ko je padlo v 18 dneh 234.5 mm dežja. V 10 letih pa smo imeli le 3 prav suhe in vroče junije. Na Barju je v ponedeljek valovila nizka megla.

— **»DOLOREX«** tablete proti zobobolu. V lekarnah 2.50 lir.

— **Slike za osebne legitimacije vam** še lahko pravočasno napravimo. — Se priporoča **Lojze Mavec, fotograf, Šmartinska 4.**

— **Fotografije z mogočne spokorne procesije** na Rakovnik dne 29. maja so na ogled v Mladinski založbi, Stari trg, 30. Sprejemajo se tudi naročila.

Iz Novega mesta

Od 1. julija do 15. avgusta delovni čas v krojaški delavnici Adam-a Franca od 6 do 13.

CERKVENIH OČETOV IZBRANA DELA

I. letnik

Lukman Fr. Ks.: SVETEGA HIJERONIMA IZBRANA PISMA. II. del., br. L 31·-, vez. L 37·-

Lukman Fr. Ks. - Omerza F. P.: SVETEGA JANEZA KRIZOSTOMA IZBRANI SPISI I. zvezek. Šest knjig o duhovništvu. Pisma papežu Inocentiju. Pisma vdovi Olimpiji. — Broš. L 55·—, vez. L 65·—

Lukman Fr. Ks.: SVETEGA AVRELIJA AVGUSTINA IZBRANI SPISI. IX. zvezek. Govori o Janezovem Evangeliju 1 — XLIV Broš. L 53·—, vez. L 70·—

Lukman Fr. Ks.: SVETEGA CECILIJA CIPRIJANA IZBRANI SPISI. II. del Traktati. Dodatek diakona Pontija Ciprijanovo življenje. Broš. L 50·—, vez. L 62·—

Naročniki na celotni letnik (4 knjige) imajo 15 % popusta

Ljudska knjigarna v Ljubljani

Pred škofijo 5 - Miklošičeva cesta 5

Iz Hrvaške

Ratifikacija sporazuma o imovinsko-pravni razrešitvi bivše jugoslovanske države. Hrvaško zunanje ministrstvo je objavilo sporočilo, da je ratificiran sporazum, ki so ga podpisali pooblaščeni zastopniki Italije, Nemčije, NDH, Bolgarije in Madžarske o imovinsko pravni razrešitvi bivše jugoslovanske države. Sporazum obsega zapisnik o likvidaciji jugoslovanske narodne banke, zapisnik o ureditvi obvez in terjatev bivše jugoslovanske narodne banke iz obračunskega prometa z naslednstvenimi državami.

Železniške ugodnosti za vojne invalide. Hrvaška vlada je dovolila vsem vojnim invalidom in pohabljencem na vseh svojih železnicah polovično vožnjo za neomejeno število potovanj. Člani živih ali umrlih vojnih invalidov pa lahko uživajo polovično vožnjo na vseh progah za 12 potovanj letno.

Umetniška dela v zagrebški cerkvi sv. Blaža. V zadnjem času so začeli zagrebško župnijsko cerkev sv. Blaža notranje urejati ter so v njej postavili lep oltar Matere božje, katerega so napravili po načrtih prof. Ljube Babiča. Relief je od prof. Ive Kerdiča ter je posrebren in patiniran. Okoli tega reliefa so zopet manjši reliefi, ki prikazujejo razne dogodke iz življenja Kristusa in Matere božje. Načrte za kameniti del oltarja je napravil arhitekt Hribar, izvršil jih je pa arhitekt Biliničč. Mozaik je izdelan v ornamentu z narodnimi motivi. Poleg tega oltarja, ki stoji na levi strani cerkve, bodo v tem svetišču kmalu postavili še dva oltarja, in to glavni oltar v sredini, ki bo posvečen sv. Blažu in oltar Srca Jezusovega. Tudi ta dva oltarja bosta, kakor oltar Matere božje, izdelana v mozaiku. Glavni oltar prikazuje v sredini sv. Blaža, okoli njega so pa bl. Nikola Tavilič, bl. Marko Križevčanin, bl. Augustin Kažotič in bl. Osana Kotorka.

Imenovanje predsednika Hrvatske državne banke. Poglavnik NDH je podpisal odredbo, s katero je imenoval bivšega ministra za narodno gospodarstvo in sedanjega člana državnega sveta dr. Dragotina Totha za predsednika Hrvatske državne banke, za njenega podpredsednika pa tajnika zagrebške borze inž. Junusa Mehmedagiča.

Iz Srbije

Italijanski poslanik Eksc. Mamelli zapušča Beograd. Te dni smo že poročali o premestitvah na nekaterih italijanskih diplomatskih zastopstvih v inozemstvu. Premestitev je obsegla tudi beograjskega italijanskega poslanika Eksc. Mamellija, ki odhaja sedaj za italijanskega poslanika v Sofijo. Eksc. Mamelli je bil od leta 1923. do 1927. Ducejev osebni tajnik, od leta 1927. naprej pa šef njegovega kabineta. Zatem je zavzemal položaj poslaniškega svetnika v Londonu, nakar je bil imenovan za poslanika v Rigi, od koder je odšel v istem položaju v Lizbono. Na tem mestu ga je leta 1940. doseglo imenovanje za italijanskega poslanika v Beogradu. Na tem položaju je ostal vse do sedanjega imenovanja za poslanika v Sofiji.

Srbski časnikarji sodelujejo na 11. sestanku evropskih nacionalnih društev. Letošnjega sestanka evropskih nacionalnih novinarskih društev na Dunaju se udeležuje tudi zastopstvo srbskih časnikarjev, ki so na to zasedanje poslali šefa srbske državne propagande Gjorgja Periča in predsednika Srbskega novinarskega društva Radenka Tomiča.

Izmenjava kmečke mladine med Banatom in Reichom. Beograjska »Donau Zeitung« poroča, da bo letos prvič prišlo do izmenjave mladih nemških kmečkih deklet med nemško mladinsko organizacijo v Banatu in Nemčiji.

Zbirka nemške mladine v Srbiji in Banatu. Nemška mladinska organizacija je v Banatu in Srbiji organizirala denarno zbirko za razne socialne namene. Nabiralna akcija je vrgla 3,500.000 dinarjev.

Iz dela in življenja - od tu in tam

Z Gorenjskega

Nadomestni pokrajinski vodja na gorenjskih prireditvah. Nadomestni pokrajinski vodja Thimel se je v spremstvu ministerialnega svetnika Dresslerja pripeljal preteklo nedeljo na Gorenjsko, kjer si je ogledal neko veliko gradnjo. Obiskal je tudi športno tekmo mladine iz kamniškega, kranjskega in radovljiškega okrožja v Škofji Loki. Nato se je odpeljal v Kranj, kjer se je udeležil velike pevske slavnosti, na kateri so poleg gorenjskih pevcev nastopili tudi pevci s Koroškega. Denarni prebitek te prireditve je bil izročen Rdečemu križu.

Poročnik Axmann pri gorenjskih mladinskih okrožjih. Imejitelj viteškega križca poročnik Axmann si je ogledal tri gorenjska mladinska okrožja. Na kolodvoru na Jesenicah ga je sprejel skupinski vodja župan dr. Klein v spremstvu voditelja radovljiškega okrožja. Nato se je Axmann odpeljal v Gozd-Martuljek, kjer si je ogledal žensko učiteljišče. V Kranjski gori je poročal v tamkajšnjih taboriščih mladini o svojih doživljajih na fronti. V Dovjem-Mojstrani je obiskal Hitlerjevo mladino in jo s prisrčnimi besedami nagovoril.

Mladinske tekme v Škofji Loki. Vsa tri gorenjska mladinska okrožja so priredila v Škofji Loki tekmovanja, ki so prav dobro uspela. Posebno se je odlikovala mladina iz Kranja in iz Št. Vida nad Ljubljano. Končnih tekem so se udeležili nadomestni pokrajinski načelnik Thixmel, poročnik Axmann in drugi.

S Spodnjega Štajerskega

Koncert na citre in kitare v Rušah so te dni na povabilo štajerske domovinske zveze priredili člani umetniškega tria iz Gradca.

Poroke v Mariboru. Poročili so se v zadnjem času: Andrej Jurkovič, monter, in Ernestina Radej, nameščenka; Rupert Nekrep, glavni strežmojster, in Marija Vogrin, hišna pomočnica; Evgen Žitnik, nameščenec, in Katarina Rafolt, pisarniška uradnica; Ivan Leber, tekstilni inženir, in Ana Mesarič, abiturientka; Franc Koropec, upokojeni kurjač, in Matilda Breznik; Peter Breznar, ključavničar, in Terezija Pečar, delavka; Viktor Bajde, strugar, in Ljudmila Juš, tovarniška delavka; Karel Ivanjčič, delavec, in Marija Anžel, tovarniška delavka; Stanko Lešnik, delavec, in Alojzija Preložnik, hišna pomočnica; Rudolf Večernik, ličar, in Alojzija Hovat, prodajalka.

Nesreče v Celju. Z lipe, na kateri je nabirala cvetje, je padla 50 letna Frančiška Hribernik in si zlomila ključnico. — S češnje je padla 57 letna Terezija Cvikelj in Železnega in si zlomila nogo. — 26 letni Ivan Brožmak si je pri cepljenju drv odsekal dva prsta. — V tovarni za steklo v Rogatcu se je hudo oparil delavec Rok Štrajn. — Na celjskem kolodvoru je prišel 27 letni Jakob Poljšak iz Brežic pod kolo vagona, ki mu je odrezalo dva prsta na roki.

Umrla je v Mariboru v visoki starosti 84 let zasebnica Otilija Schreiner roj. Graje.

Kozliček mu je dišal. Mladi kozlički so zelo iskani kot dobra poslastica. Take pečenke se je zaželelo delavcu Francu Herčku iz Ruš, zato je šel nekoliko vinjen k malemu posestniku Filipu Borovniku v Rušah. Ta pa ni bil voljan, da bi kaj prodal iz kozjega hleva. Herček se je zaradi tega tako razjezil, da je vdrl v Borovnikovo kuhinjo, tam razbil stol in zmetal po tleh večerjo, ki je bila na mizi pripravljena za družino. Končno besedo bo imelo sodišče.

Drobna ljubljanska kronika

Slovesna tridnevnica v cerkvi Srca Jezusovega

Za praznik Srca Jezusovega se bo obhajala v petek, soboto in nedeljo slovesna tridnevnica v cerkvi Srca Jezusovega na Taboru. Na praznik, v petek, ki je obenem prvi petek v mescu, bodo tihe sv. maše ob 5, pol 6 in 6. Ob pol 7 bo slovesna pontifikalna sv. maša, ki jo bo daroval g. lavantinski prošt dr. Maks Vraber. Tihe sv. maše bodo še ob 7, 8, 9, 10 in 11. Ves dan bo Najsvetejše izpostavljeno. Zvečer ob 7 bo evharistični križev pot. Ob pol 8 bo slavnostna pridiga gospoda prošta dr. M. Vrabra. Po pridigi bodo pete litanije. — V soboto, prvo soboto v mescu, bodo sv. maše ob 5, pol 6. Ob 6 bo pridiga in nato sv. maša z blagoslovom. Zadnja sv. maša bo ob 8. Zvečer ob pol 8 bo pridiga in slovesen blagoslov. V nedeljo bo poleg običajnih nedeljskih sv. maš zjutraj ob pol 8 pridiga o božjem Srcu in nato slovesna sv. maša. Popoldne ob 5 bo pridiga, nato pa darovanje za cerkev in pete litanije Srca Jezusovega z zahvalno pesmijo. Častilci božjega Srca, prihitite v njegovo svetišče in mu priporočite svoje zadeve!

*

Bratovščina sv. Rešnjega Telesa bo imela svojo mesečno pobožnost v četrtek, 1. julija, v uršulinski cerkvi. Zjutraj ob šestih bo sv. maša z blagoslovom za žive in rajne člane bratovščine. Udeleženci dobijo ta dan popolni odpustek. Vabimo vse časilce sv. Rešnjega Telesa k obilni udeležbi.

Mesečna rekolekcija ljubljanskih gg. duhovnikov bo v Domu duhovnih vaj na prvi petek, 2. julija. Začetek točno ob 5 popoldne. Zbirališče v hišni kapelici. Vsi ljubljanski gg. duhovniki vljudno vabljeni. — Vodstvo.

Na praznik sv. Petra in Pavla bo stolni zbor ob 10 zopet izvajal Tomčevo mašo: Immaculati Cordis Mariae.

Sprejem v 1. razred drž. vadnice. Ravnateljstvo drž. učiteljišča v Ljubljani sporoča staršem, ki so priglasili svoje otroke za sprejem v 1. razred tukajšnje deške in dekliške vadnice, da bo zdravniški pregled v Higienskem zavodu (prej Šolska poliklinika), Aškerčeva cesta, v mesecu juliju in sicer za dečke dne 5. julija in za deklice dne 6. julija, obakrat od 8 dalje. Starši, ki želijo svoje otroke še prijaviti za sprejem v 1. razred tukajšnje vadnice, naj to store dne 2. julija dopoldne v pisarni učiteljišča. Ravnateljstvo pripomnja, da je dečkov že kar dovolj prijavljenih, pač pa je prostih še nekaj mest za deklice. — Ravnatelj.

Zegoza — Mali gospodar obveščata svoje člane, da bo organizacija razdelila ta teden v sredo, četrtek in petek dopoldne in popoldne samo nakazila za junijski obrok krmil. Vrstni red je: sreda, 30. junija, dopoldne črke A, B, C, Č, D, popoldne E, F, G, H, I, J; četrtek, 1. julija, dopoldne črke K, L, M, N, popoldne O, P, R; petek, 2. julija, dopoldne črke S, Š, T, U, popoldne V, Z, Ž. Kdor zamudi, mu zapade junijski obrok krmil. Blago samo se bo delilo šele s 5. julijem po že določenem redu, ki je objavljen v oknu društvenega lokala. Zaradi izrednega izdajanja nakazil odpade ta petek sprejem volne in kož ter vsa ostala prodaja.

Obvezno cepljenje proti tifusu je v Ljubljani končano in se sedaj nadaljuje oddaja zaščitnih tablek proti tifusu vsem drugim, ki se še žele cepiti proti tifusu. Kakor smo že objavili, deli mestni fizikat te tablete brezplačno od ponedeljka 28. t. m. do ponedeljka 12. julija, vsak dan od 8. do 9. ure v mestni ambulanci v pritličju Mahrove hiše na Krekovem trgu štev. 10. V časnikih je mestni fizikat že večkrat priporočal in poudarjal veliko važnost tega cepljenja ter zato tudi upravičeno upa, da bo ljubljansko prebivalstvo v velikem številu prišlo po zaščitne tablete zoper tifus in si s tem zavarovalo svoje zdravje pred to novarno boleznijo.

Učite se strojepisja! — Novi poletni strojepisni tečaji — dnevni in večerni — (eno-, dvo- in trimesečni) se pričnejo v torek 22. junija. Pouk dopoldne, popoldne ali zvečer po želji obiskovalcev. Desetprstna učna metoda. **Specialna strojepisna šola:** Največja moderna strojepisnica, raznovrstni stroji. — Informacije in prijave dnevno: **Trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Domobranska cesta 15.**

Počitniški tečaji za tuje jezike v središču mesta pri Trgovskem učnem zavodu, Kongresni trg 2, pričnejo dne 7. julija. Čas pouka po želji v začetnih in naprednejših oddelkih. Najuspešnejša učna metoda. Istočasno otvarjamo nove tečaje **knjigovodstva in stenografije** za začetnike in sposobnejše. Informacije in vpisovanje dnevno do 19.

Peta sklepna produkcija Glasbene akademije ima na sporedu recitacije gojencev oddelka za igralsko umetnost. Spored obsega pesmi našega pesnika Prešerna in odlomke iz klasičnih dram. Nastop v sredo, 30. junija, v mali filharmonični dvorani. Sporedi bodo naprodaj v knjigarni Glasbene Matice po 3 in 1 liro.

Važno za vsakogar sedaj in v bodoče je znanje stenografije in strojepisja. Novi poletni tečaji se pričnejo v ponedeljek, dne 5. julija. — Pouk je dopoldne, popoldne ali zvečer po želji obiskovalcev. — Zahtevajte prospekt. Učnina zmerna. — Informacije in prijave dnevno: **Trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Domobranska 15.**

Na šoli Glasbene Matice se bo začel počitniški tečaj v četrtek, dne 1. julija t. l. Poučevali se bodo: klavir, violina in razni orkestralni instrumenti. Tečaj bo trajal ves julij in avgust. Sprejemajo se dosedanji gojenci šole Glasbene Matice, pa tudi novi, ki se obvežejo, da bodo obiskovali pouk tudi v šolskem letu 1943/44, ki začne 1. septembra t. l. Vsi gojenci naj se zbero v četrtek, 1. julija, ob pol 11 v Hubadovi pevski dvorani, da zvedo natančni urnik. Prijave sprejema in daje podrobna pojasnila pisarna Glasbene Matice.

Ponesrečeni v Ljubljani. Z vrelo kavo se je po životu hudo oparil 4 letni sedlarjev sin Janez Peterka. — Nekateri dijaki so igrali nogomet. Med igro je nasprotni igralec sunil v glavo 15-letnega dijaka Mirana Ogrizka. Poškodovanec je moral iskati zdravniško pomoč v bolnišnici. — Janez Vinšek, 51-letni delavec, se je hudo poškodoval med padcem na desnem kolenu. — Marija Zormanova, 80-letna mestna onemogla, je padla in si zlomila levo nogo. — Babnik Ivana, 37-letna delavka, je padla po stopnicah in si zlomila levo nogo.

Gledališče

Opera:

Torek, 29. junija ob 18: »Traviata«. Izven. Cene od 24 lir navzdol.
Sreda, 30. junija: zaprto.
Četrtek, 1. julija ob 18: »Tiha voda«. Opereta. Red Četrtek.
Petek, 2. julija: zaprto.
Sobota, 3. julija ob 18: »Prodana nevesta«. Izven. Cene od 28 lir navzdol.

Drama:

Torek, 29. junija ob 18.30: »Skupno življenje«. Red Torek.
Sreda, 30. junija ob 18.30: »Stari in mladi«. Red Sreda.
Četrtek, 1. julija ob 18.30: »Skupno življenje«. Red A.

Naznanila

RADIO. Torek, 29. junija. 7.30 Slovenska glasba — 8 Napoved časa. Poročila v italijanščini — 10.30 Prenos pete maše iz bazilike sv. Petra v Rimu — 12.20 Plošče — 12.30 Poročila v slovenščini — 12.45 Pisana glasba — 13 Napoved časa. Poročila v italijanščini — 13.10 Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini — 13.12 Klasični orkester, vodi dirigent Manno — 13.45 Komorna glasba — 14 Poročila v italijanščini — 14.10 Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec. Lahka glasba — 15 Poročila v slovenščini — 17 Napoved časa. Poročila v italijanščini — 17.10 Pet minut gospoda X — 17.15 Dr. Koren Janko: Živalske bolezni, ki se zdravijo z operacijo, predavanje v slovenščini — 17.35 Koncert tria »Emona« — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.45 Politični komentar v slovenščini — 20 Napoved časa. Poročila v italijanščini — 20.20 V deželi operet, orkester, vodi dirigent Gallino — 21.35 Orkester »Armonia«, vodi dirigent Segurini — 22 Predavanje v slovenščini — 22.15 Orkester, vodi dirigent Petralia — 22.45 Poročila v italijanščini.

Sreda, 30. junija. 7.30 Pesmi in napevi — 8 Napoved časa. Poročila v italijanščini — 12.20 Plošče — 12.30 Poročila v slovenščini — 12.45 Lahka glasba — 13 Napoved časa. Poročila v italijanščini — 13.10 Poročilo Vrhovne ga Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini — 13.12 Orkester, vodi dirigent Petralia — 14 Poročila v italijanščini — 14.10 Mali orkester, vodi dirigent Stane Lesjak — 15 Poročila v slovenščini — 17 Napoved časa. Poročila v italijanščini — 17.15 Koncert klasičnega tria — 17.35 Koncert pianista Richarda — 19 »Govorimo italijansko«, poučuje prof. dr. Stanko Leben — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.45 Politični komentar v slovenščini — 20 Napoved časa. Poročila v italijanščini — 20.20 Pisana glasba — 20.50 Koncert ljubljanskega godalnega kvarteta (L. Pfeifer — 1. violina, A. Dermelj — 2. violina, V. Šušteršič — viola, Č. Šedlbauer — čelo) — 21.30 Predavanje v slovenščini — 21.45 Operna glasba na ploščah — 22.15 Orkester Cetra, vodi dirigent Barzizza — 22.45 Poročila v italijanščini.

LEKARNE. Nočno službo imajo lekarne: na praznik: dr. Kmet, Bleiweisova cesta 43, mr. Trnkoczy ded., Mestni trg 4 in mr. Ustar, Selenburgova ulica 7 — V sredo: mr. Bakarčić, Sv. Jakoba trg 9, mr. Ramor, Miklošičeva c. 20 in mr. Murmayer, Sv. Petra c. 78.

Poizvedovanja

V nedeljo dopoldne je ušla iz stanovanja v Študentovski ulici zelo krotka grlica. Poštenega najditelja prosim, naj jo odda proti nagradi v Študentovski ulici 9-II.

Dežela najhujšega trgovanja s sužnji

Predsednik Liberije v Washingtonu

Zamorska država Liberija je zdaj povsem pod ameriško nadoblastjo. Vendar je bil dolar že prej gospodar v liberijski prestolnici Monroviji, čeprav je Liberija na glasu kot neodvisna država, ki so njeno samoupravo že leta 1847 priznale vse države. Ustanova je bila prikrojena po ustavi Združenih ameriških držav. V Liberiji volijo na vsake štiri leta predsednika, ki mora biti čistokrven zamorec. V pomoč sta mu kongres in senat. Samo črni smejo biti člani vlade. Tako je zapisano na papirju, a ker je država zaradi slabega gospodarstva večno brez denarja, je za 5 milijonov dolarjev podelila nekemu Festerstoneju monopol za gumijeve nasade.

Kaj je Liberija?

Liberija je ustanova potomcev tistih sužnjev, ki so jih bili iz Afrike prignali v Združene ameriške države. Ta zamorska republika ima 1 in pol milijona prebivalcev, od teh je 300.000 mohamedancev in 50.000 kristjanov. Plemena, večji del še neraziskanih notranjih pokrajin, so poganska in so pod vplivom svojih čarodejev. Tudi glavno mesto Monrovia, ki ima kakih 7000 prebivalcev, je le na videz evropsko ali poamerikanjeno. Še pred nekaj leti so očitali višjim črnim slojem Liberije, da hodijo na lov na sužnje v notranjost države in jih prodajajo za kakaovove nasade v Fernando Poo. Celo nekaj »ministrov« te dežele je bilo zapletenih v ta nečedni posel. A v resnici je bilo to le nadaljevanje običaja s teh afriških obal. Saj so bile še pred 200 leti tukaj v navadi kupčije s sužnji na debelo, kakršnih ni bilo nikjer drugje na svetu.

Na stotine suženjskih ladij...

se je shajalo ondi iz Anglije, Francije itd., da bi si od poglavarjev za žganje, pisane rute, stare puške, smodnik, nože, kresilne kamne itd. pridobili živo človeško meso in ga potem razprodali prebivalcem Severne Amerike. Saj je bil sam Washington lastnik cele množice sužnjev. Najbolj znan trgovec s sužnji ob Gvinejski obali je bil takrat portugalski mešanec Felice de Sauza, ki je živel ko kak sultan v pravljicah. Zgradil si je bil nekakšen grad in je imel harem s 700 ženskami in svojo lastno palaško gardo. Kadar je šel na obalo, da bi sklepal kupčije s kapitani suženjskih ladij, ga je spremljala častna straža, igrala je godba in dva pevca sta pela hvalnice njemu v čast. Pridobil si je naslov kneza de Souza in to ime zaslediš še dandanes v poročilih angleške visoke zbornice in v letopisih ameriških velefinančnikov.

Kaj pa danes?

Brez dvoma ni bilo kulturnega pomena, če si je Roosevelt koj po izbruhu te vojne izbral Monrovio za vojno oporišče in je poslal v Liberijo svoje čete in je ondi razvil severnoameriško zastavo. Takrat je zapisal list »New York Times«: »Zdaj plapola naša zastava nad Liberijo in bo ondi ostala za vse večne čase.«

Na papirju nemara še obstoja svoboda Liberije, v resnici je pa ni več. Novi liberijski predsednik Tubman je odpotoval v Washington, kjer so mu izkazali to čast, da je smel govoriti v senatu. To je bilo pač prvikrat, da je bil kak zamorec spoštljivo sprejet v ameriškem senatu. Tudi to je znak sprememb, ki jih je povzročila ta vojna. Zdaj so zamorci tudi lahko častniki v vojski Združenih ameriških držav in smejo poveljevati belim ljudem, a gospa Rooseveltova se javno pokaže v družbi z zamorkami. To so stvari, ki bi bile še nedavno nemogoče v Združenih ameriških državah.

Mississipi - oče vodovja

Skoraj polovica držav USA je postalo zdaj žrtev povodnji v območju Mississipija in Missourija.

Mississipi in Misouri, dva najmogočnejša veletoka Severne Amerike, zavzemata skupaj porečje 3225 milijonov kvadratnih kilometrov. K njima spada tudi Ohio, ki se kmalu po spojitvi Mississipija in Missourija izliva v Mississipi s porečjem pol milijona kvadratnih kilometrov. Po dolžini presegata Mississipi in Missouri s svojimi 7000 km dolžine vse reke sveta.

Če je zdaj šest držav USA, predvsem pa Illinois, Missouri, Indiana in Arkansas prizadetih po povodnji, ki je tako huda, da še ni moči presoditi, koliko človeških žrtev in gmotne škode je povzročila, ni to samo po sebi nič nenavadnega. Oba veletoka preplavita sleherno pomlad obširno, do 100.000 kvadratnih kilometrov obsegajoče ozemlje. Ena največjih ondotnih povodnji je bila ondi leta 1897, ko je bilo zaradi nje za 50 milijonov dolarjev škode.

Te povodnji nastanejo radi različnih povodov. Mississipi je v vsem svojem teku ena najbolj neugnanih in najbolj nepreračunljivih rek na svetu. Zdaj teče lenobno in počasi, zdaj spet drevi ko kak hudournik. Veliko delov njegovega porečja sestoji iz naplavin, ki v njih reka večkrat in nenadoma spremeni svoj tek, si poišče novih potov in tvori zmedo starih tokov, novih strug in jezer. Večkrat se je že zgodilo, da mesta, ki so stala ob njem, čez nekaj let niso bila nič več na njegovem bregu, ampak kar daleč od njega in sicer zaradi naplavin, ki jih je reka nanesla in se obrnila drugam. Na tistem ozemlju, ki ga Mississipi preplavlja — in še bolj južno od tod, ob njegovem spodnjem teku, se raztezajo obširne, močvirnate in z grmovjem porasle pokrajine. Spreminja se tudi globina te reke. Povsod v strugi prežijo velike globine in pa sipine na ladje, ki plujejo po Mississipiju. Dno njegove struge sestoji iz modričaste, trde gline. Kadar je reka narasla, je globoka 27 do 45 metrov. Samo Ohio, ki teče po pokrajinah, kjer je mnogo deževja, prinaša Mississipiju skoraj tretjino vse njegove neskončne množine vode. Vsako sekundo se privali iz Mississipija, ki mu Indijanci rečejo »oče vodovja«, do 18.800 kubičnih metrov vode v morje.

Decrescendo

V izložbi neke starinarne je izloženih pet lesenih kipov. Pod njimi je napis: Pet čutov.

Ko je nekdo kupil enega izmed njih, je stal pod ostalimi štirimi napis: Štirje elementi.

Našel se je spet kupec — ostali trije so nosili napis: Tri gracije. — Kmalu sta ostala samo še dva, ki sta postala: Adam in Eva.

Ko je ostal samo še eden, trgovec ni prav nič okleval, ampak je dal naslov: Zapuščenost.

Res, vitez Marko se vrača. Po stopnicah teče in na rokah nosi deklico... Marjetico?

Mamica je presrečna. Le ona od srca ljubi svojo deklico, le ona je vesela njene vr-

nitve. Vsi drugi, plemiči in dvorjani, pa jo sovražijo. Kako veseli so bili, ko je izginila! No, sedaj je pa zopet tu!

SK Mars : Dopolavoro t. t. 2:0 (0:0)

Važna prvenstvena tekma je potekla brez incidentov

Na igrišču Ljubljane je bilo včeraj važno srečanje za obstoj v I. razredu ljubljanskega nogometnega prvenstva. Mars je odpravil enajstorico Tobačne z 2:0 in si tako zagotovil sodelovanje v prihodnji sezoni v tovarišiji gornjega doma. Z veseljem ugotavljamo, da je potekla tekma v pravem športnem duhu in da ni bilo neprijetnih prizorov, kakršne smo videli pred tedni. Nekaj ihtavih igralcev je Nogometna zveza že po prvih tekmah postavila na hladno in to je zaleglo. Videli smo torej boljši nogomet kot smo pričakovali od srečanja med Marsom in Tobačno tovarno, rezultat sam pa je realen.

Moštvi sta nastopili v naslednjih postavah:

SK Mars: Porenta — Piskar, Klingenstein — Potočnik, Slamič, Žigon — Piskar, Fajon, Doberlet, Zajic, Kocijan.

Dopolavoro tobačne tovarne: Oblak — Kisl, Nagode — Bezlaj, Januš, Škerjanc — Zagar, Marn, Roth, Kostajnšek, Klemenčič.

Po običajnem tipanju je postalo tu pa tam nevarno za obe strani. Zlasti agilna je bila napadalna vrsta Marsa, ki je imela v krilski vrsti dobro oporo. Videli smo vrsto uspelih prodorov, pred lesenim okvirom pa so bili igralci preveč nervozni. V ostalem so imeli težko nalogo, zakaj obramba Tobakarjev je bila budna, posebno težko pa je ukaniti spretnega Oblaka v vratih. Prijatelji Marsa so pridno navijali, toda do vidnega uspeha ni hotelo priti. Iz skupine vnetih navijalcev smo že slišali »Mars ne bo ničesar naredil...«. Resnično je že v prvem polčasu zaigral preveč zrelih situacij.

Tudi o enajstorici Tobačne tovarne moramo reči, da je bila prizadevna. Do nasprotnikovih vrat ni privozila tako pogosto, pač pa je bilo nekaj prav nevarnih prodorov. Vtis je bil, da obramba Marsa ni bila tako sigurna, vendar je Porenta večkrat uspešno posredoval in vračal žogo v polje. Ob zaključku prvega polčasa je bila igra še vedno odprta, izid je bil 0:0.

Nekaj čez 600 gledalcev je z zanimanjem sledilo nadaljevanju vnete borbe. Obe moštvi sta računali z uspehom, vendar se nista posluževali nedovoljenih sredstev, kar jima ravno pri tej tekmi še posebno štejemo v dobro. V 18. minuti je uspel Marsu nevaren prodor. Že je zadišalo po tako zaželenem golu, toda Oblak je bil tudi zdaj na mestu. Šele po 23. minuti so se pristaši Marsa oddahnili. Kocijan je poslal dobro plasirano žogo visoko med podboje in mreža se je prvič stresla. 1:0 za Mars.

Tobakarjem še na misel ni prišlo, da bi klonili, pač pa so iskali luknje v nasprotnikovih vrstah ter tu pa tam nevarno prodirali. Samo tu pa tam, pravimo, zakaj agilni Slamič je pomenil prvi zid, mimo katerega je bilo le težko prodreti. Malo pozneje se je izkazal Doberlet čilega kakor v svojih najboljših letih. Streljal je naravnost neubranljivo ter postavil končni rezultat na 2:0. Bilo je še veliko tekanja in prizadevanja in oba vratarja sta imela še nekaj priložnosti pokazati, kaj znata, rezultat pa je ostal nespremenjen.

Mars je torej odpravil Tobačno tovarno z 2:0 in si pošteno zaslužil nadaljnji dve točki. Po X. kolu bi lahko izstavili moštvom I. razreda naslednja spričevala:

Ljubljana	5	5	0	0	29:6	10
Hermes	5	3	0	2	9:12	6
Mars	5	2	0	3	9:16	4
Tobačna	5	0	0	5	3:16	0

Gledalci so bili z igro zadovoljni. Niso sicer videli visoke nogometne veščine, vendar kaj takega tudi niso pričakovali od moštev, med katerimi je tudi nekaj fantov, ki se borijo z začetniškimi težavami. Za vsakogar, ki pravilno pojmuje smisel športa, je glavno, da je potekla igra brez izpadov surovosti. Če bodo v tem smislu nadaljevali, bodo imeli v bodoče brez dvoma več gledalcev, vrh tega pa bodo postavili domač nogomet na temelje, na katerih bodo lahko tudi v tehničnem pogledu zgradili kaj boljšega. Sodil je g. Mehle, ki je opravil svojo nalogo na splošno zadovoljstvo.

Korotan : Žabjak 2:1

Na igrišču Korotana se je razvijala včeraj borba za točke v II. razredu. Korotan in Žabjak sta se zavedala prestižnega pomena igre in sta se potrudila, da bi jo odločila v svojo korist. Borba je bila žilava, prizadevanje pa je bilo zaradi tehničnih pomanjkljivosti igralcev precej brezuspešno. Poudarjamo, da bi bilo potrebno, da bi se igralci kaj več bavili s tehniko obvladanja žoge in tako bi lahko z malim trudom povzdignili tudi naš drugorazredni nogomet. Tako pa smo videli preveč nabijanja ter neprestane začetniške napake v oddajanju ali sprejemanju žoge. Zmagal je Korotan z izidom 2:1. Če bi imeli Žabjačani boljšega vratarja, bi lahko odnesli vsaj eno točko, tako pa so zdaj zaostali za Korotanci.

Razpredelnica II. razreda je dobila po včerajšnji tekmi naslednjo sliko:

Mladika	5	4	1	0	18:9	9
Korotan	5	3	0	2	15:10	6
Žabjak	5	2	1	2	14:8	5
Vič	5	0	0	5	6:22	0

Rezervna moštva, ki so nadaljevala včeraj s prvenstvenimi tekmami, so dosegla naslednje izide: Ljubljana : Hermes 2:1, Korotan : Žabjak 3:1, Mladika : Vič 7:0.

Rezultati mladinskih moštev: Tobačna : Mladika 2:1, Ljubljana : Mars 5:0.

Športni drobiž

Na plavalnih tekmah v Triestu, kjer je šlo za moško klubsko prvenstvo, je dosegla Triestina 7835 točk in si zagotovila prvo mesto. Na tej prireditvi so bili zbrani najboljši tekmovalci in so dosegli naslednje izide: 100 m prosto: 1. Brunelleschi 1:02.1 min., 2. Borracci Giancarlo 1:04.2 min.; 400 m prosto: 1. Žižek Branko 5:20.1 min., 2. Nardi Sergio 5:32.8 min.; 1500 m prosto: 1. Močan Jože 21:17.8 min., 2. Braschi Remo 22:34.5 min.; 100 m hrbtno: 1. Angeli Silvano 1:14.4 min. 2. Cambissa Alessandro 1:18.2 min.; 200 m prsno: 1. Bertetti Carlo 2:58.8 min., 2. Tofini Renato 3:00.8 min.; štafeta 4×200 m prosto: 1. Florentina 10:24.2 min., 2. Torino 10:48.2 min.

O švedskem tekaču Gundarju Haeggu čitamo, da je prispel v Newyork, kjer se je udeležil državnega atletskega prvenstva in zmagal v teku na 3000 m. Po svojem prvem startu je izjavil, da upa, da bo tudi letos postavil kak svetovni rekord.

OGGI AL CINE
DANES V KINU
UNION

LUX FILM

Lux Film presenta
Assia Noris
UN
COLPO DI PISTOLA
Dvoboj
Fosco Giachetti
Antonio Centa, Rubi Dalma, Renato Cialente, Mimi Dugini
REGIA: Renato Castellani

KULTURNI OBZORNIK

Letošnje hrvatske državne kulturne nagrade

Glavno ravnateljstvo ministrstva prosvete Nezavisne Države Hrvatske podaja najvišje državne nagrade hrvatskim kulturnim delavcem, in sicer na dan sv. Antona kot v spomin na očeta domovine dr. Ante Starčevića in god Poglavnika dr. Ante Pavelića. Letos je te »Antunovske nagrade« razdelil prosvetni minister dr. Mile Starčević, in sicer naslednjim kulturnim delavcem, kar bo gotovo zanimalo naše bralce:

I. *Nagrajena književna dela:*

1. nagrado za najboljše *pesniško* delo (25.000 kun) sta si delila pesnika Dragutin Tadijanović za knjigo »Tuga zemlje« in Dobriša Cesarić za zbirko »Izabrani stihovi«.

2. nagrado za najboljšo *knjigo novel*, potopisov ali umetniške proze (25.000 kun) sta si zopet delila Alija Nametak (»Zaobraz«) in Ante Dean (»U sjeni«).

3. nagrado za najboljši *roman* (30.000 kun) sta si delila Zvonimir Remeti (»Grijeh«) in Sida Košutić za alegorijsko povest »Vrieska«.

4. nagrado za najboljšo knjigo *esejev* ali monografijo oziroma nauk o književnosti (20.000 kun) sta si delila Radoslav Glavač za študijo »Jakša Čedomil« in pa Jurij Jurjević za knjigo esejev »Čovjek«.

5. Nagrado za najboljše delo iz *splošne izobrazbe* s področja duhovnih ved (20.000 kun) si delita Josip Horvat »Kultura Hrvata kroz 1000 godina« ter dr. Ljuba Karaman za »Buvine vratnice i drveni kor splitske katedrale«.

6. nagrado za najboljše *mladinsko* delo (10.000 kun) si delita Zlatko Špoljar za knjigo »Pobjeda je naša« in Vinko Kos za povest »Dušenka«.

II. *Nagrajena likovno umetniška dela:*

1. nagrado (20.000 kun) za najboljše *slikarsko delo* je prejel M. Tartaglia za »Portret gdje. K.«

2. nagrado za najboljše *kiparsko* delo (20.000 kun) pa Ivo Lozica za kip »Kmetica«.

III. *Nagrajena glasbena dela:*

1. nagrado za najboljše *operno* delo (20.000 kun) je prejel Boris Papandopulo za opero »Sunčanica«.

2. nagrado za najboljše *oratorijsko* delo Ivan Brkanović za »Triptihon« (15.000 kun).

3. nagrado za najboljše simfonično delo (15.000) je dobil Krsto Odak za delo »Zemlja sunca«.

4. nagrado za najboljše *vokalno* delo večjega obsega oz. za orkestralno vokalno delo (10.000 kun) je dobil Alba Vidaković za »Missa Caeciliana«.

5. nagrada za najboljši *inštrumentalni solo* (10.000) se podeljuje Rudolfu Matzu za delo »Sonata br. 2«, prav toliko pa tudi Božidarju Kuncu za »Sonatina G-dur op. 41«.

6. nagrada za najboljše *tamburaške skladbe* se podeljuje dr. Vinku Žgancu (5000 kun) za »Cundrica mlinar i Kukuvača« ter 5000 Tihomil Vidušić za uverturo »Za dom spremni«.

Minister je vsem nagrajencem čestital in jim izročil nagrade, nakar so o njihovem delu govorili dr. I. Esih, prof. I. Šrepel in S. Janković. Uvodno besedo je imel dr. M. Katanec (glavni ravnatelj), zaključno pa svetnik min. pros. Č. Jo.

Tretja produkcija Glasbene akademije

Na zadnji produkciji Glasbene akademije sta nastopili dve gojenki: violinistka Stanič Jelka in sopranistka Stritar Nada; prva je iz šole prof. J. Šlaisa, druga iz šole rektorja J. Betetta. Nastopili sta v veliki unionski dvorani, ki je bila skoraj do malega zasedena. Težo večera je nosila Jelka Stanič, ki je odigrala 6 točk, med njimi tudi nekaj daljših in tehnično dokaj zahtevnih, tako na primer Corellijevo sonato v d-duru iz op. 5, Wieniawskega koncert v d-molu in Paganinijeve bravurne variacije na g-struni; od domačih avtorjev smo slišali Bravničarjev Tango mouvement. Stritarjeva je poleg Devove Pastirice odpela še Prochove variacije, bolj šolski uporabi oziroma tehnični izorazbi namenjeno skladbo, in J. Straussove v načinu njegovih valčkov zložene Pomladne zvoke. Staničevo je dovršeno spremljala na klavirju Bizjak-Valjalo Marta, Stritarjevo pa Simoniti Rado.

Staničevo tudi že širše občinstvo dobro pozna bodisi iz nastopov samih ali iz glasbenih ocen, zato ni treba znova poudarjati odlik njenega igranja. Ob tej priliki bi opozoril samo na to, da njena tehnična izobrazba stalno raste, saj privzema na spored vedno težje skladbe; ton postaja vedno bolj plemenit in obsežen, saj je napolnil celó akustično dosti neugodno unionsko dvorano; njena muzikalnost vedno bolj dozoreva; z večkratnimi nastopi množi vrsto naštudiranih skladb. Če bo Staničeva ohranila dosedanjo vztrajnost v študiju, bo dosegla na svojem instrumentu še lepe uspehe. Stritarjeva je postavila na spored skladbe, ki stavijo, posebno zadnji dve, posebne zahteve na tehnično izvežbanost glasu; kot take jih je Stritarjeva tudi dobro izvedla; prav je, da jih od časa do časa slišimo; niso pa take skladbe take vrste, da bi pevka mogla ob njih pokazati kaj prida notranjega doživetja, zato nudi njih izvedba le enostranski vpogled v znanje in v izrazno silo pevke. Vsekakor pa je Stritarjeva z njimi dosegla pri občinstvu velik uspeh.

M. T.

Mickiewiczev ep »Gospod Tadej« v celoti preveden v slovenščino

Ko sem ta mesec izdal svoj izbor pesmi največjega poljskega pesnika in enega največjih slovanskih eploh Adama Mickiewicza (izg. Mickjeviča) v knjigi *»Kitica Mickiewiczevih«* (v njej 1200 verzov epa »Gospod Tadej«), v opremi akad. slikarice Bare Remčeve ter s posebnim uvodom, v katerem omenjam vso dosedanjo Mickiewiczevsko tradicijo pri nas, sem se dotaknil tudi prevoda *»Gražine«*, ki ga je že l. 1909. izdal Gabršček v Gorizii. Priredil ga je veliki ljubitelj poljske književnosti, svetnik najvišjega sodišča *Matevž Andrejevič Ternovec*, ki je pač čutil potrebo po teh prevodih že zdavnaj, toda prevod je v naši kritiki naletel na neuspeh. Vendar pa je imel prisrčno željo, da bi njegovo delce vsaj koga opogumilo, »da nam presadi na književno naše polje divno kako cvetico z bogate poljske književnosti kateri pravih naših pesnikov.« Sedaj pa se mi je oglasil s pismom sin pokojnega čestilca g. *Boleslav Ternovec*, iz katerega dajem javnosti samo odstavek, ki nam pove, da je M. A. Ternovec imel v prevodu — celotni ep, ki obsega okoli 10.000 verzov! Kakšno delo in kako naporno! Takole piše: »Zopet vpliva name ves čar Mickiewiczeve poezije, kakor takrat v moji mladosti, ko se je blagopokojni moj oče neutrudljivo bavil s pesnitvami Mickiewicza, od katerih je imel mnogo prevedenih. *Celotni prevod Gospoda Tadeja* kakor tudi prevodi raznih drugih pesmi so se leta 1919. na žalost porazgubili, ostal mi je le še v rokopisu prevod Konrada Wallenroda, tako da je ta divna pesnitev dvakrat preložena« (v rokopisu je tudi namreč prevod pokojnega Peterlina-Petruške, o katerem pa ne vem, kje se ta čas nahaja). Tako je bil ta veliki ep vendar le že v celoti v verzih poslovenjen v času, ko je bil pri nas »Pan Tadeusz« najbolj v čislih in poznan, da so ga citirali v govorih govorniki kakor dr. Krek in za naslov novelam izbirali taki kot Cankar (Domovina, ti si kakor zdravje!).* G. B. Ternovcu pa se za to literarno zgodovinsko zanimivost prav lepo zahvaljujem.

td

* Tako bo približno držalo sporočilo mojega predhodnika L. G. v Slovencu 28. junija l. 1934., ki ga je zapisal ob stoletnici epa, da »je bil ep kaki dve desetletji po hrvatskem Maretićevem prevodu (1893) preveden v slovenščino«, toda — ni ga prevel »umetnostni zgodovinar Vojeslav Mole«, kakor je G. zapisal, temveč Matevž Andrejevič *Ternovec*.

Dolina molka

J. Oliver Curwood 19

Ob tej misli je kar zatrepetal. Prvič v svojem življenju je občutil globoko razliko, ki je med človekom, ki ga zasledujejo, in med njegovim zasledovalcem; med človekom, ki igra za svoje življenje in med drugim, ki mu to življenje hoče odvzeti in ki mu daje zakon za to obsežna pooblastila. Prej je bil lovec, sedaj pa je divjačina, toda divjačina, ki jo je težko ujeti. Samo da bo v svojih gozdovih, potem bo že kaj ukrenil. Odšel bo proti Arktičnemu oceanu in... in našel bo Maretto Radisson, tudi če je v Fort Simpsonu. Da, našel jo bo; toda potem? To vprašanje ga je najbolj vznemirjalo; odgovor nanj bi mogel biti različen.

Kljub svojemu vznemirjenju se je spomnil, da bi mu Cardigan mogel prekrižati vse načrte, če bi ga videl sprehajajočega se po sobi. Vrnil se je v posteljo, toda bil je še vedno tako razburjen, da ga je Cardigan — ki je prišel pol ure pozneje v sobo — našel vsega zardelega v obraz, kakor če bi imel vročino.

Z nekaj besedami je Kent pomiril Cardiganovo zadrego, da je ta svobodneje zadihal kot prejšnji dan in preteklo noč. Rekel mu je, da mu je njegova zmota vzbudila veselje do življenja. Priznal je, da se mu je zadeva prvi hip res zdela strašna, toda pristavil je, da sedaj gleda na vse z drugačnega vidika, ker namerava — brž ko si malo opomore — zbrati vse dokaze za svoj alibi in torej za svojo nedolžnost pri umoru Johna Barkleyja; seveda se zaveda, da bo moral kakih deset let presedeti v ječi, toda kaj pomeni navsezadnje deset let proti tridesetim ali štiridesetim letom, kolikor bo prav gotovo še živel? Kaj je deset let proti smrtni kazni z obešenjem? Celo zahvaliti se mora Cardiganu za pozornost in skrb, ki mu jo je posvečal, da ga je otel smrti. Pri teh besedah je Kent prisrčno stisnil kirurgu roko, da so se temu kar oči zasvetile od veselja.

»Pričakoval sem, da mi boš kaj drugega rekel,« je rekel Cardigan in se olajšano oddahnil. »Moj Bog, Kent, ko sem ugotovil, da sem se zmotil...!«

»Si pomislil, da si ti tisti, ki me izroča krvniku v roke,« je dopolnil Kent zdravnikovo misel in se nasmehnil. »Res je, moj dragi, da jaz ne bi napravil tistega nespametnega ,priznanja', če bi ne imel slepega zaupanja v tebe, ko gre za vprašanja o smrti ali o življenju, toda motimo se pač vsi. Tudi jaz sem se zmotil. Kar se tiče tebe, se ti ni treba opravičevati; jaz se bom omejil na to, da te bom včasih prosil za kakšno škatlo smotk, ki mi jih boš poslal sem oziroma — pozneje — v ječo. Od časa do časa me boš prišel obiskat in pokadit dve tri smotke, pripovedoval mi boš, kaj se zunaj godi. Sedaj pa dovolj; mislim, da sem te utrudil s svojim klepetanjem. Kaj hočeš; nič ni čudnega, če sem nekoliko razburjen... Če bi se sedaj pojavila kakšna komplikacija... ta bi bila zares lepa!«

Opazil je, da so njegove besede napravile na Cardigana globok vtis in se je vnovič razveselil, da so se zopet točno izkazale njegove psihološke teorije. Cardigan je občutil veliko olajšanje, ker se Kent nanj ni jezil — kot je pričakoval — in posledica tega je bila, da je bil pripravljen verjeti vse, kar mu je Kent pripovedoval, da bi se mu tako na neki način oddolžil in mu izkazal naklonjenost. Zato je Kent rekel zdravniku, ko je ta zapuščal sobo, da bo preteklo še nekaj časa, preden bo imel toliko moči, da bo zopet lahko stal na nogah.

Ves ostali del dneva Kent ni videl Mercerja, ker mu je sam Cardigan osebno prinesel večerjo in mu stregel do noči. Pri zadnjem obisku je bolnik naprosil zdravnika, naj k njemu nikogar ne pušča, ker bi se rad dobro naspal.

Pred vrata Kentove sobe je bil postavljen stražnik. Cardigan se je jezil nad to previdnostno mero, ki se mu je zdela nespametna in nepotrebna, ker se Kent po njegovem mnenju ni mogel dvigniti in je vztrajal na tem, da si stražnik obuje preko čevljev nekakšne copate iz klobučevine, da ne bi delal ropota, ki bi motil bolnika. Kent se je zdravniku za to zahvalil in se je po njegovem odhodu veselo nasmehnil.

Nekaj časa je še počakal, preden je začel nadaljevati postavljen si program. Ob desetih je tiho vstal s postelje in ves vesel ugotovil, da nima nič več vrtoglavice, če stoji na nogah in da mu je glava bistra. Večkrat je globoko zadihal; mogel je ugotoviti, da mu ta vaja ne dela nikakih bolečin. Napravil je več gibov sobne telovadbe, ki jih je navadno vadil; začuden je ugotovil, da so njegovi udje zadržali prejšnjo prožnost in moč. Ker še ni bil zaspan, je dolgo hodil gori in doli po sobi, preden je šel nazaj v posteljo. Ko se je vlegel, je nekaj časa premišljeval, nato pa je zopet vstal. Bil je že na nogah, ko je zaslišal bližajoče se glasove. Slišal je trkanje na neka vrata in močan glas je poklical Cardigana. Previdno se je približal k oknu. Mesec je stal že precej visoko in Kent je opazil več oseb, ki so se bližale počasi, kakor da nosijo težko breme. Nato so se odprla neka vrata; slišal je nekoliko glasov, nato pa je vse utihnilo. Vrnil se je v posteljo in premišljeval, kdo bi mogel biti novi bolnik.

Veselje, da se počuti zdrav in močan, kar mu je v težkem položaju vlivalo mnogo optimizma, mu dolgo časa ni dalo zaspati. Pozno je zaspal drugo jutro ga je šele Mercerjev prihod v sobo prebudil. Čeprav je mladi Anglež prav silno odprl vrata in skoro neslišno hodil, ga je Kent vendarle slišal. Brž se je vzravnal na blazinah, ker je pričakoval, da mu je strežnik prinesel novic.

»Oprostite, gospod, da sem vas zbudil«, je rekel Mercer in se sklonil h Kentu, kakor da bi se bal, da ga bo slišal službujoči stražnik pred vrati. »Mislil sem, da bi radi kaj izvedeli o zadevi, ki ste mi jo bili zaupali.«

»Ali gre za tistega Indijanca?«

»Da, za Movieja. Ta zadeva me je res malo presenetila, gospod. Mooie mi je povedal, da je ob sončnem zahodu odkril ladjo, s katero naj bi mladenka odpotovala po reki navzdol. Bila je skrita v Kim's Bayou-u.«

»V Kim's Bayou-u! Dobro skrivališče, Mercer.«

»To je ves pripraven prostor za skrivališče. Brž ko se je stemnilo, je Movie zopet odšel na poizvedovanje. Nisem mogel natančno poizvedeti kaj se mu je pripetilo, toda gotovo je, da se je okrog polnoči vrnil ves krvav in skoro brez zavesti. Prinesli so ga sem, in jaz sem do sedaj bedel pri njem. Pravi, da se je mladenka vkrcala na ladjo in da je ta začela pluti po reki navzdol; pripoveduje pa se nekaj v svojem jeziku, česar pa ne morem razumeti. Crossen trdi, da Indijanec govori v narečju cree in je menda prepričan — Mooie namreč — da so se sami vragi zagnali vanj ter ga tako zdelali. Toda to so gotovo bili ljudje, kajne, gospod? Jaz ne verujem v Mooiejeve vrage.«

Tam, kjer so možje več ko sužnji svojih žena

Mož niti na svojo lastno svatbo ne sme, pač pa mora doma premišljevati svojo bodočo usodo

Na svetu so tudi takšne dežele oziroma takšna ljudstva, kjer so možje največji sužnji svojih lastnih žena. Njihov položaj je še neprimerno slabši kakor pa položaj tistih sužnjev, kakršne imamo navadno v mislih. Dežela takšnih nesrečnih mož je otok Sumatra.

Ko so japonske čete zasedle ta bivši nizozemski otok — piše sotrudnik agencije Ce — so naletela na domačine, ki so še povsem divje ljudstvo in žive še na zelo nizki stopnji omike. Še prav posebno edinstvene in čudne — pravi omenjeni poročevalec — so se Japoncem zdeli običaji in šege plemena Menangkabu. Vsi moški tega rodu so po vseh tam veljavnih postavah že od nekdaj ponižani na stopnjo sužnjev. Nimajo nobene odločilne besede, nobenih pravic, niti do kakšnega denarja ne, nimajo pravice niti do prgišča datljev. Ime družine ter tudi vse premoženje podedujejo izključno le ženske. Medtem ko se žena, hišna gospodarica, lahko mirno hladi v senci kakšne palme, se mora mož ves dan mučiti z najraznovrstnejšimi opravili. Obdelovati mora zemljo in prenašati vso težo vročega sumatranskega dneva, poleg tega opraviti še tudi vsa domača dela in tudi gospodinjske posle.

Že poroka Menangkabujca sama prikazuje v dovolj jasni luči položaj, ki ga bo v hiši zavzemal mož. Čim je mladenič zrel za zakon, ga brez nadaljnjega poroče z dekletom, ki jo je izbrala moževa mati. V odškodnino za to, ker je dala svojega sina kateri od deklet ali žená za moža, dobi od ženine matere bogata darila v zlatu, bisere in slonokoščene predmete.

Svatba traja navadno ves teden. Mlada žena, ki se za to slavnost obleče v najlepšo obleko in obesi nase najdragocenejše dragulje, predstavlja nekak poosebljen ponos in bogastvo družine. Mladi mož pa se ne sme udeležiti svatbe, pač pa mu na njegovem domu odredijo poseben prostor, kjer mora sedeti oziroma bolje rečeno čepeti na slamnati preprogi in mora tam premišljevati o svoji bodoči usodi.

Poročni obredi trajajo najmanj šest dni. Šesti dan na večer pridejo štirje močni moški, primejo moža, ga posade na velike okrašene nosilnice in ga v sprevodu odnesejo na nevestin dom.

Že takoj prvi dan »medenih tednov« okusi mož vse sladkosti svojega podrejenega položaja. Medtem ko si žena s svojimi bližnjimi sorodniki izbere najboljše sobe v hiši, se mora mož zadovoljiti s kakšno mračno in zamazano luknjo, kjer mora čakati, kdaj ga bo njegova »milostljiva« obiskala. Jesti sme samo takšna jedila, ki se njegovi ženi zde primerna zanj. Pravico do ločitve zakona ima samo žena. A do ločitve zelo redko kdaj pride, pa ne morda zaradi vroče ljubezni med zakoncema, pač pa zato, ker žena ne bi rada izgubila tako dragoceno delovno moč pri hiši. Kadar pa se žena le odloči za ločitev zakona, moža ne pošlje nazaj, kjer je doma, pač pa ga raje zamenja z možem kakšne svoje prijateljice. Zelo pogosto se zgodi, da si ljubeznive Menangkabujke zamenjajo med seboj svoje može. Edina pravica, ki jo uživajo možje, je ta, da smejo imeti tri ali štiri žene. To je zanje dobro, zakaj na ta način jim ni treba poslušati ene same žene, čeprav so na drugi strani morda izpostavljeni najraznovrstnejšim muham, domislicam in zatiranju treh ali celo štirih žena. Hodi od ene žene do druge, in stara navada tega ljudstva zahteva, da se mož pri vsaki svojih žena pomudi najmanj mesec dni.

TEL. KINO MATICA 22-41

Priljubljena Marika Röck v duhoviti komediji iz avstrijskega dvora Petje, ples, sijajna glasba!

»Ples na dvoru«

Soigralci: Wolf Albach Retti, Lucie Englisch

PREDSTAVE ob 15, 17 in ob 19.15.

Ob nedeljah in praznikih matineja ob 10.30

TEL. KINO UNION 22-21

Z ozirom na veliko zanimanje, ki ga je vzbudil pri prvem predvajanju, ponovno prikazujemo film po Puškinovem romanu

»Dvoboj«

V gl. vlogah: Assia Noris, Fosco Giachetti.

Predstave ob 10.30, 15.30, 17.30 in ob 19.30.

TEL. KINO SLOGA 27-30

FOSCO GIACHETTI in LAURA SOLARI v njunem najnovejšem filmu, pretresljive vsebine

»Živa slika«

Film je bil sneman tudi v Triestu. — Drugi soigralci: Camillo Pilotto, Lauro Gazzolo.

Poleg še dokumentarij: STRAŽA NA NEBU

Zaradi velike dolžine filma PREDSTAVE ob 14, 16.15 in ob 18.30.

TEL. KINO KODELJEVO 41-44

Ganljiva zgodba o dečku-sirotku in njegovem zvestem Bobiju

»Angeli ulice«

Peter Bosse — Hans Moser

Za dodatek glasbeni film

»Zaključni akord«

George Rigaud — Josette Day

Predstave na praznik ob 14.30 in ob 17.30; delavnik ob 18.

Morski pes z bombo

Pripravil je mornarje v tak strah, kakršnega še nikoli niso doživeli

Nekaj edinstvenega je pred nedavnim doživela posadka neke manjše južnoameriške obalne stražnje ladje, ki je bila dobila nalogo, da meri na nekaterih točkah ob južnoameriški obali, koliko je tam morje globoko.

Morsko globino je posadka omenjene ladje merila na prav poseben način, z bombami, ki ne eksplodirajo takoj, pač pa šele čez nekaj časa po tistem, ko pade na morsko dno. Ko bombo vržejo v morje, začno s posebnimi pripravami prisluškovati, kdaj bo eksplodirala. Ker je hitrost, s katero se razširja zvok, znana, je na podlagi tega podatka mogoče izračunati morsko globino. In tako so merili morsko globino tudi zadnjič na tisti ladji ob južnoameriški obali. A člani posadke so se nemalo začudili, ko se je za prvo bombo, ki so jo vrgli v morje, pognal iz vode velik morski pes in jo ujel v svoj, očividno lačni gobec, ter jo v trenutku pogoltnil. Do tu je bilo navsezadnje še vse v redu. Toda bomba je morskemu psu morala od sile dišati, zakaj čim jo je pogoltnil, je že prežal, kdaj bodo mornarji vrgli v morje drugo. Na noben način se ni hotel oddaljiti od ladje in vprav v tem je bila zanjo največja nevarnost. Odveč bi bilo poudarjati, da posadki ta čudna domačnost morske pošasti ni bila nič kaj preveč všeč, zakaj vsak trenutek je bilo treba pričakovati, da bo bombo v trebuhu morskega psa razneslo, in ker se je žival sukala v neposredni bližini ladje, bi bomba brez dvoma tudi ladjo močno poškodovala. Nesrečne mornarje je začel oblivati mrzel pot in niso vedeli, kako bi ribo pregnali proč od ladje in se tako rešili pred lastno bombo. Tedaj pa se je kuhar na tisti ladji nenadno nečesa domislil, ker je, kakor se je pozneje izkazalo, rešilo ladjo in njeno posadko. Kakor nor se je zapodil proti shrambi za živila, pograbil za vrat kokoš, ki se je mirno in spokojno grela v kurniku na soncu in jo brez kakšnega pomišljanja zalučal v vodo. Uboga žival je skušala s svojimi krili čim bolj ublažiti padec in se seveda tudi izogniti odprtemu žrelu morskega psa, ki jo je takoj ucvrl za njo. Tako se je morski pes vedno bolj oddaljeval od ladje in bil slednjič že tako daleč, da tista bomba, ki jo je žival pogoltnila, ni predstavljala za ladjo nobene nevarnosti več. Ko je bombo v trebuhu morskega psa nazadnje le razneslo, kakor je bila njena naloga in njena dolžnost, je posadka one ladje lahko brez skrbi iz varne razdalje gledala nenavaden prizor, ko je morski pes igral vlogo plavajoče mine. A kakor so pozneje pripovedovali vsi, ki so ta nenavadni prizor gledali, je bilo zanje tistih petnaist minut, če ne še več, najstrašnejših v njihovem življenju.

Novo izborno sredstvo proti ognju

Iz Stockholma pišejo, da je švedski inženir Mils Roxendorf iznašel neko posebno loščilo, ki ima to lastnost, da povsem zavaruje lesene predmete pred ognjem. Vsaka lesena stvar, če je namazana s tem novim Roxendorfovim loščilom, je povsem varna pred ognjem in je tudi zažigalna bomba ne more užgati. Poročilo iz Stockholma pripominja na koncu, da tudi oblačilnim predmetom, ki so namazani s takšnim loščilom, ogenj ne more do živega.

Lahka atletika

Prihodnjo nedeljo bosta na stadionu dve atletski prireditvi: tekmovanje moških na 100 m in ženski miting.

Lahkoatletska zveza v Ljubljani je razpisala za prihodnjo nedeljo dve atletski prireditvi. Posebno pomembna je prva, ki se bo vršila pod geslom »Iščemo nadarjene tekače za tek na 100 m«. Po vsej državi se vršijo vsako leto številna zbiralna tekmovanja novih atletov na tej najpopularnejši progi. Izmed 40 tekmovanj se bo vršilo eno tudi v Ljubljani. Pri tej prireditvi bodo lahko nastopili vsi tisti, ki želijo preizkusiti urnost svojih nog. Namenjena je zlasti začetnikom, med katerimi je brez dvoma precej skritih nadarjencev. Pravico do nastopa imajo člani Lahkoatletske zveze, pa tudi oni nečlani, ki si preskrbijo začasno izkaznico. LAZ je prepričana, da se bo zglasilo lepo število tekmovalcev in da bo med njimi tudi kaj posebno urnih tekačev, ki se bodo lahko pozneje vzgajali naprej v športnih klubih. Dva najboljša bosta dobila pravico sodelovanja pri semifinalu velikega tekmovanja za tek na 100 m.

Nič manj zanimiva pa bo druga prireditev: društveno tekmovanje žensk. V Ljubljani je sicer pičlo število organiziranih atletinj, srednješolsko tekmovanje pa je pokazalo, da imajo dekleta tudi za ta šport lepe pogoje. Zveza naproša vse one, ki se nameravajo udeležiti ženskega mitinga, da se prijavijo v pisarni na Bleiweisovi cesti 1a in da ne čakajo do zadnjega dne.

Detersivo speciale et polvere lucidare alluminio cercansi ovunque rappresentanti introdotti drogherie, alimentari. Scrivere:

Specialno čistilno sredstvo in prašek za čiščenje aluminija. — Iščemo povsod zastopnike, ki obiskujejo drogerije in kolonijalne trgovine. — Pisati:

Cassetta 9 B - Unione Pubblicità Italiana, Genova

Pošiljke iz Italije

v Ljubljansko pokrajino Vam najhitreje in najceneje dostavi mednarodna transportna tvrdka

MARCHESI LOMBARDA S. A.

MILANO - VIA ARNALDO DA BRESCIA 8

Enkrat tedensko zbirni vagon Milano — Ljubljana

Strokovna carinska služba na vseh obmejnih postajah — tudi v inozemstvu

Zastopstvo v Ljubljani:

RAJKO TURK, Vilharjeva cesta 33

Domačija v cvetju

Tomaž Poklukar

17

V izbranih besedah je govoril o rodu Andraževih, ki je dal župniji dobre ljudi. Matevža je primerjal pšeničnemu klasu, ki ga je določil oče Andraž za seme, Majdo pa angelu ljubezni, ki je priletel čez hribe in doline ter razpel svoj beli šotor nad domačijo Andraževih.

»Zastopnika dveh starih rodov sta se našla, in starši, ki so danes prisotni, so vama dali svoj blagoslov. Odslej bosta hodila v dvoje. Kakor dva zvesta planinska tovariša se bosta podala na dolgo pot skozi cvetoče poljane v pečevje, čez strme stene v vrhove in od tam spet nazaj. To bo dolga pot, ki se bo vlekla do jeseni vajinega življenja.«

»Matevž, ti boš sekal stopinje v skale in ti Majda mu boš brisala pot s čela. Kdaj pa kdaj se bosta zaustavila v mehkih planinskih tratah in se hvaležno ozirala po lepoti sveta. Preden vama bo postalo na poti življenja dolgčas, vaju bo dohitel angel ljubezni in vama položil v naročje otročička, po božji in po vajini podobi ustvarjenega. Solze nepopisne sreče bodo zaigrale v tvojih očeh, moja draga nova ovčica, tvoje srce pa, Matevž, bo zaigralo v čutu ponosa in nove odgovornosti.«

»Potem bo prišel čas, ko bosta hodila v troje, v četvero. O, da bi bila podobna rodovitnemu drevesu, ko se bodo razcvele vajine življenjske sile! Naraščale bodo dolžnosti, pa tudi skrbi in težave vama bo navrglo nebo; to pa samo zaradi tega, da bo dozorevanje novega rodu močnejše in polnejše, da bo rod Andraževih tako klen kot je bil doslej. Sklenila sta, da jih bosta nosila ponosno in junaško, jaz, vajin pastir, pa prosim Vsemogočnega, naj vama ne vrže na pot preveč trnja in osata... Veliko sončnih dni prosim za vaju in za družino, ki jo zdajle ustanavljata.«

Po končanem nagovoru je odprl župnik knjigo ter začel z obredom. Mehka Majdina roka je segla v krepko Matevževo dlan. Oba sta stisnila, kakor da bi hotela drug drugemu še enkrat pokazati, kako iskreno si želita krepke zveze.

V cerkvi je nastala grobna tišina. Potem so slišali ljudje dva različna pritrdilna odgovora na župnikovo vprašanje; Majda ni bila več Vorinova, temveč Andraževa. Nekaj novega se je naselilo v njuni duši: pri njej je bil to občutek tihe sreče, pri njem pa se je pridružil še občutek zmagoslavja in odgovornosti.

Pred cerkvijo se je oglasila harmonika, zapiskali so klarineti in zabrundal je bas. Koračnica je bila tako poskočna, da sta se Ančina otroka sprijela za roke in zaplesala.

Gospa Vorinova in mati Andraževa sta si brisali oči, zakaj sonce se je vzpelo že visoko in je razlivalo svojo razkošno svetlobo na cerkveno dvorišče, posuto z belim peskom. Ljudje, ki so se vrnili iz mračnega hrama, dišečega po kadilu, svečah in po starem lesu, so se še enkrat prerivali, da bi pogledali v obraz lepi ženi, ki je tako mehko odgovorila svoj ,hočem!'

Katarine ni bilo med njimi; pa je tudi bolj pametno storila, da je ostala doma. Ljudje bi se drezali s komolci, če bi jo videli objokano spričo neveste, ki je stopila na zemljo, o kateri je nekoč sanjala s Cirilom.

Zdaj je vodil Matevž Majdo ob strani. Mati Vorinova je prihitela in ji stiskala roko, za njo vsi Vorinovi v okusnih meščanskih oblekah. Za njimi so prišli na vrsto Andraževi. S svojimi se je poljubila in se smehljala z rosnimi očmi. Tako je storila tudi tedaj, ko je objela Matevževo mater s svileno ruto na glavi.

Kaj so govorili med seboj, tega ljudje niso razumeli; so bili godci preveč glasni. Potem je začelo grmeti na griču nad poljem. Petračev je nabil tri možnarje hkrati, jih prižgal in zbežal v zaklonišče. Pokalo je kakor ob poletni nevihti; ženske so zavreščale, godci so začeli vriskati.

Brez obotavljanja so posedli svatje na koleslje in še na velik kmečki voz. Za tem so zapokali biči, na vozovih pa so zaplapolali pisani trakovi, navezani na zelene smreke. Ženske so hvalile lepoto neveste, možje so si prižigali viržinke. Matevž in Majda sta se tako tiho pogovarjala, da ju tudi voznik ni mogel slišati.

Na zadnjem vozu je spet zapela harmonika. Ljudje pred cerkvijo so se mudili v mislih na domačiji Andraževih; marsikdo si je želel, da bi lahko sedel danes pri bogato obloženi mizi ali vsaj, da bi lahko stal popolnoma neopažen pri oknu, pasel oči, nastavljal ušesa in vlekel vonjave z mize v nos.

Kdaj pa kdaj so se oglasili Petračevi možnarji. Hitel je, zakaj tudi Petračev je spadal med drvarje, ki se jim danes ne bodo sline cedile. Na skednju bodo imeli dva sodčka piva in vedno več jih bo — drvarjev in splavarjev, in vedno bolj bodo židane volje.

Kdor bi prišel pozno popoldne k Andraževim, res ne bi vedel, kje so pravi svatje; v beli hiši z vencem duhtečih vrtnic nad podboji ali pa na skednju, kjer so plesali, da jim je pot lil s čela. Žagar Tine je gospodaril s pijačo, brhka Zofija pa jim je nosila dobrot kakor da bi slavili likof po mlačvi. Tu in tam jih je obiskal kdo od gospodarjevih; oče je delil fantom cigare, gospod Andrej pa jim je pripovedoval vesele dogodivščine. Kaj dalje časa pa ni ostajal pri njih; dobro je vedel, da jih preveč srbijo pete.

Tudi godci so se zadovoljili s svojim kotom na skednju. Ničesar jim ni manjkalo; tu so igrali brez skrbi, v hiši pa bi jim bilo nerodno, ker so že med potjo preigrali vse komade, ki so jih znali brez škripanja. Za novice iz hiše je skrbela Zofija; njeno mesto je bilo ta dan prav za prav v kuhinji, kjer je vse slišala, vsako prosto minuto pa je pohitela na skedenj in se približala Korlnu, da jo je zavrtel.

»Samo pogovarjajo se in kadijo! O, pa je že pri nas bolj veselo,« je hitela pripovedovati.

»Ampak, kako radi imajo našo Majdo! Moj Bog, kaj vse so ji prinesli! Na svoje oči sem videla zvrhano mizo daril, tako lepih, da se mi je skoraj zvrtelo v glavi, ko sem jih gledala. Od matere je dobila zlato uro, od očeta srebrno skrinjico, gospod Andrej pa so ji prinesli zlat križec z verižico. O, pa to še ni bilo vse, kar sem videla! Tam leži še velika stenska podoba, namizna ura in svetla zapestnica, tam je vse polno pozlačenih krožnikov in čudno lepe posode in še majhen prstan s svetlim kamnom sem zagledala v škatlici. Gotovo je tudi zlat. Ampak kako je lepa! Zdi se mi, da jo vsi gledajo in jo občudujejo.«

Za Ljudsko tiskarno v Ljubljani: Jože Kramarič Izdajatelj: Inž. Jože Sodja Urednik: Viktor Cenčič

Univerzitetna knjižnica v Ljubljani